

rood

HET GROTE
INTERNATIONALE
NUMMER

Voor of tegen?

Vrijhandelsverdrag
EU-VS

Het tijdperk

van de vluchteling

Jong & oud

vinden elkaar

De drijfveren

van Roelof van Laar

Bert Koenders

over de wereld
in beweging

PvDA

Als vrijwilliger bij het Internationaal Secretariaat schrijft Minke van der Sar (26) over politieke transitie in het buitenland die belangrijk zijn voor de opbouw van de democratie. Zo heeft ze geschreven over de verkiezingen in Nepal, Turkije en Tunesië.

KENNIS DELEN

‘Het is belangrijk dat we landen die een ontwikkeling doormaken – bijvoorbeeld na een conflict – ondersteunen in het opzetten van duurzame bestuursstructuren die de fundamentele rechten van alle bevolkingsgroepen beschermen en garanderen. Ze vormen de basis voor stabiele vrede en sociale en economische ontwikkeling.’ Van der Sar vindt het een leuke manier om de kennis en ervaringen die ze heeft opgedaan bij het Europees Parlement en tijdens haar reizen, te kunnen delen en om de leden te informeren over wat er gaande is buiten de eigen grenzen. Vrede en veiligheid waarborg je immers niet enkel in je eigen omgeving, het moet internationaal opgelost worden. ‘Neem MH17. Bij zo’n grote ramp op het gebied van vrede en veiligheid vervagen de grenzen.’

REIZEN

Minke houdt erg van reizen en heeft al heel wat landen op haar lijst kunnen afstrepen, onder meer Nieuw-Zeeland, Ecuador en een aantal in Azië. Ze geniet van het leren van nieuwe woorden en zinnen en het kunnen kletsen met mensen uit verschillende landen. ‘In Nieuw-Zeeland bleef ik altijd heel lang weg als ik even naar de wc ging of een drankje ging halen. Als ik terugkwam zei mijn vriendin vaak: ‘En wie heb je nu weer ontmoet?’ Dan was ik voor de zoveelste keer in gesprek geraakt met een *local* van wie ik tips had gekregen over de beste restaurants en hot spots.’

Kennis en ervaring delen

De Rode Loper wordt uitgerold voor PvdA’ers die normaal gesproken achter de schermen werken. Deze keer rollen we de loper uit voor Minke van der Sar, buitenlandreporter bij het Internationaal Secretariaat.

Tekst Nienke Izelaar Foto De Beeldredactie

Ook buitenlandreporter worden? Stuur een mail naar Tim Fonck voor meer informatie: is@pvda.nl

4/5 Nieuws uit de partij **5 Column** Hans Spekman **6 interview** Bert Koenders **10 Leden** aan het woord: de sociaaldemocratie in Europa **12 Platform** vluchtelingen **14 Oud & Jong** vinden elkaar **16** De wereld van het **snelle geld** **18** De kracht van de **ombuds-teams** **19 In beeld** Afrikadag **20** Tweemaal **opinie** TTIP **22 Kirsten Meijer** over buitenlands beleid **23 Campagne** Provinciale Staten en Waterschappen **24 Humanity House** **26 Profiel** Roelof van Laar **28 Achtergrond** Buitenlandse politiek **30 Buitenlandquiz** **31 Uitgesproken** **32 Column** Diederik Samsom

Kom naar het congres

Tijdens het tweedaagse PvdA-congres op zaterdag 17 en zondag 18 januari 2015 stellen de leden de kandidatenlijst voor de Eerste Kamer vast en is de aftrap van de campagne voor de verkiezingen van de Provinciale Staten en waterschappen. Ook bespreken we resoluties over de rapporten van Jan Hamming en Ad Melkert (meer informatie op pvda.nl) en de voorstellen om leden meer invloed te geven (zie de vorige *Rood*).

Plaats: Evenementenlocatie De Fabrique (Westkanaaldijk 7, Utrecht). Hou voor aanvangstijden en het volledige programma de agenda van pvda.nl in de gaten. Ook leest u daar hoe u zich kunt aanmelden voor één of voor beide dagen.

Foto's Rebke Klokke

Vul de enquête in over *Rood*

We roepen alle leden op om hun mening te geven over *Rood*. Wat vindt u interessant of leuk aan ons ledenblad? Is er iets dat u mist of wat er beter kan? Laat uw stem horen en vul de vragenlijst in op: bit.ly/enqueterood

FOTO: PAUL HILKENS

Sponsor (of doe mee met) het PvdA-team tijdens Nacht van de Vluchteling

Op donderdag 14 mei loopt een team van de PvdA wederom mee met de 'Nacht van de vluchteling'. Teams uit heel Nederland starten om 12 uur 's nachts op de Erasmusbrug in Rotterdam en lopen dan 40 kilometer naar het Plein in Den Haag.

Op de VN-criseslijst zijn Syrië, Zuid-Soedan, de Centraal Afrikaanse Republiek, ebola en sinds deze zomer ook Irak geclassificeerd met Emergency Level 3; de hoogste classificatie voor een humanitaire crisis. Er zal voor een van de bovengenoemde thema's gelopen worden. Dit wordt binnenkort bekend gemaakt door Stichting Vluchteling, houd

hiervoor pvda.nl in de gaten. Wilt u meelopen met het team, meldt u zich dan aan via: <http://bit.ly/1cirqqr>.

Daarnaast zijn we op zoek naar mensen die ons willen sponsoren. Ga hiervoor naar: <http://bit.ly/1w3yZ1o>. Het is snel gedaan en wijst zich vanzelf. Alvast bedankt voor uw bijdrage!

Heeft u ook nieuws vanuit uw afdeling dat interessant kan zijn voor het hele land? Mail het ons dan: rood@pvda.nl

Zendtijd voor kunstenaars

Kunst inspireert. Kunst verheft, kunst analyseert, verbindt, zet aan het denken. Kunst brengt plezier. De PvdA draagt de kunstsector een warm hart toe. Met veel plezier stelde de PvdA daarom haar Zendtijd voor Politieke Partijen de afgelopen maanden ter beschikking aan verschillende kunstenaars. Bekijk ze alle vier op www.pvda.nl/kunst

Eerste Rood in 2015

De eerste Rood in het nieuwe jaar zal komen te vervallen ten faveure van verkiezingstijdschriften die we gaan maken met de gewesten voor de Provinciale Statenverkiezingen van 18 maart. Deze tijdschriften worden door onze gewesten en afdelingen uitgedeeld tijdens de campagne. De eerste reguliere Rood van 2015 verschijnt naar verwachting eind juni.

Opleidingen in 2015

In 2015 worden er weer diverse opleidingen en trainingen aangeboden voor en door leden. Doe bijvoorbeeld mee aan de Rosa-leergang voor beginnende actieve leden, neem als wethouder deel aan de Wethoudersvakschool, verbeter uw communicatievaardigheden bij de Communicatieacademie, bereidt u voor op uw functie als statenlid tijdens het Statenledentrajec, verbeter het functioneren van uw afdeling bij de Afdelingsacademie of schrijft u in voor de Den Uyl-leergang als u het nieuwe politieke toptalent bent.

Naast de reguliere opleidingen is er ook de mogelijkheid om trainingen op locatie aan te vragen. Deze trainingen zijn bedoeld voor afdelingen. Voorbeelden van trainingen zijn: debatteren, teambuilding, social media, oppositiestrategie, campagne voeren en ledenactivering. Voor meer informatie en inschrijvingen gaat u naar pvda.nl/partij/opleidingen of stuur een mail naar opleidingen@pvda.nl.

FOTO: ROBERT LINDER

Een eerlijke boodschappenlijst

Met Lilianne Ploumen als minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking gaat de PvdA voorop in de strijd tegen misstanden in de textielsector. We mogen niet accepteren dat textielarbeiders enorme veiligheidsrisico's lopen om voor ons spijkerbroeken en T-shirts te maken. Een lage prijs mag niet ten koste van mensen

gaan. Fair Wear Foundation is een organisatie die zich inzet voor verbeterde arbeidsomstandigheden in kledingfabrieken over de hele wereld.

Ook dit jaar biedt FWF weer een online shoppinglist waarmee u kunt nagaan waar eerlijke kledingmerken worden verkocht:

<http://bit.ly/15QnGhE>.

Sociaal beleggen

Oikocredit investeert in ontwikkelingslanden in kleine ondernemers (voor 80 procent vrouwen) en coöperaties, die geen toegang hebben tot andere financiële dienstverlening. Voor de manier waarop deze wereldwijde coöperatie dat doet, werd in 2013 het predicaat Excellent toegekend van Planet Rating (microfinanciering). Het gaat zowel om sociaaleconomische prestaties als om duurzaamheidscriteria. Siepie de Jong (oud-Tweede Kamerlid, staatssecretaris en bestuurslid van de PvdA) was vanaf december 2005 tot medio 2014 voorzitter van de Nederlandse steunvereniging voor Oikocredit. De Jong: 'Ik raakte onder de indruk van de deskundigheid en inzet van de mensen op de regionale en landenkantoren in Midden- en Zuid-Amerika, Afrika en Azië. Van de gegeven leningen wordt dan ook een heel hoog percentage, rond de 95 procent, terugbetaald

zodat dat geld weer verder ingezet kan worden. Totaal gaat het jaarlijks om 801 miljoen euro aan activa en 28 miljoen klanten. De resultaten worden zeer degelijk gemonitord. Kortom, er gebeurt wat het sociaal-democratische hart en dito verstand wenst: mensen de mogelijkheid bieden zich te emanciperen via de kans op een leefbaar bestaan en via een eerlijke verdeling van middelen daartoe. Oikocredit is een sociale aanrader voor wie wil beleggen.'

Zorg in de buurt

Begin januari lanceren we www.pvda.nl/zorgindebuurt. Daar leest u voor welke zorg de Partij van de Arbeid staat, welke veranderingen er plaatsvinden en welke succesvolle initiatieven navolging verdienen.

Internationaal

Op uitnodiging van kunstenaar Tinkebell belandde ik op een zondagmiddag in het Humanity House in Den Haag, in een symposium over Fair Fashion. Het ging natuurlijk over Bangladesh, over de eerlijke prijs die mode verdient en dat mensen niet als slaven in een kledingfabriek zouden mogen werken. We verzochten dat het zo mooi zou zijn als de mensen in die fabrieken een menswaardig bestaan zouden hebben, met een goed salaris waardoor hun kinderen naar school kunnen.

Eerlijke kleding. Het zou zo gewoon moeten zijn dat alles wat je koopt en consumeert een eerlijke prijs heeft.

Een zondagmiddagje klagen op de maatschappij in het algemeen en de modesector in het bijzonder werd de bijeenkomst gelukkig niet. Daarvoor waren er te veel liefhebbers van mode – ontwerpers, kunstenaars en experts – die zochten naar oplossingen. De opvallendste die ik hoorde was dat de winkelketen verantwoordelijk moet worden gesteld voor de hele productieketen.

Klinkt bekend? Is het ook. Dankzij Lodewijk Asscher en deelname aan dit kabinet hebben wij een wet aangenomen die de hoofdaannemers verplicht erop toe te zien dat zij en onderaannemers geen misbruik maken van uitbesteding van werk door met de afdrachten van loonheffingen te sjoemelen. Zo wordt iedereen in de keten verantwoordelijk. De bouwsector is daarmee voor de modesector een goed voorbeeld.

Ik weet dat sommige bedrijven er alles aan doen om misbruik als kinderarbeid en slechte arbeidsomstandigheden tegen te gaan, maar nog te vaak lees ik tegenovergestelde berichten. Is het geen idee als ook de modeketen als geheel verantwoordelijk wordt gesteld voor de omstandigheden van mensen in de fabriek? Of de transportsector, waar een Roemeense chauffeur in Hongaarse dienst wordt uitgebuit met een loontje van 300 euro per maand en het bedrijf daarmee oneerlijk concurreert met Nederlandse bedrijven?

Over deze en andere vragen gaat deze editie.

Het thema is internationaal. Onze nieuwe delegatie in Brussel is inmiddels een half jaar uit de startblokken, we hebben tientallen buitenlandreporters aan de slag en we zijn met onze internationaal secretaris Kirsten Meijer nauw betrokken bij onze zusterpartijen in de wereld. De PvdA is en blijft daarmee een solidaire partij met internationale blik.

Hans Spekman
voorzitter@pvda.nl

interview

Geen sinecure om de man die in korte tijd razend populair was geworden, op te volgen. Maar **Bert Koenders**, de nieuwe eerste man op Buitenlandse Zaken, had geen tijd om er over na te denken en moest gelijk aan het werk. 'De wereld heeft een andere aanblik gekregen.'

Tekst Gert Hage Foto's Tessa Posthuma de Boer

**'Het
is tijd
voor VN 3.0'**

Tijd om zich rustig in te werken was Bert Koenders niet gegund. Direct na zijn benoeming als minister van Buitenlandse Zaken volgden ontmoetingen met zijn Franse en Duitse collega's. Vervolgens reisde hij mee met het staatsbezoek van de koning en koningin naar Zuid-Korea om daarna door te vliegen naar Charkov, waar hij aanwezig was bij de repatriëring van de stoffelijke resten van de slachtoffers van de vliegcrash. Tussendoor voerde hij zeven maal overleg met de Tweede Kamer over een breed scala aan onderwerpen, variërend van Afghanistan tot Europees klimaatbeleid en van de strijd tegen IS(IS) tot de ramp met de MH17. En dat is nog maar een greep uit de overvolle agenda van de kersverse minister. 'Ik heb nog geen tijd gehad mijn werkkamer gezellig in te richten,' zegt Koenders, die vier dagen voor zijn benoeming was teruggekeerd uit Mali, waar hij leiding gaf aan een VN-vredesmissie.

Op zijn bureau trof hij een indrukwekkende stapel dossiers aan. 'Toen ik in 2010 vertrok uit Nederland waren de vluchtelingenstromen zeer gering, nu zijn die het grootst sinds de Tweede Wereldoorlog. De Arabische Lente was destijds net begonnen. Er was hoop en optimisme. Inmiddels is dat omgeslagen in geweld, wantrouwen en diepgaande kwaadaardigheid, met Tunesië als enig lichtpuntje. Het was in 2010 eveneens onmogelijk voor te stellen dat we zulke problemen met Rusland zouden hebben, tot aan sancties toe. De wereld heeft, kortom, in vier jaar tijd een andere aanblik gekregen. We zullen als Nederland met die toegenomen onvoorspelbaarheid rekening moeten houden. Als veilige samenleving zijn we geneigd te gemakkelijk het kwaad in de wereld te onderschatten of juist te vervallen in zwartgalligheid.'

Welk dossier had prioriteit?

'Oekraïne, ik ben vrijwel direct afgereisd naar Charkov om te onderhandelen over de terugkeer van de Nederlandse slachtoffers en van de wrakstukken. Het is onvoorstelbaar dat er zoveel Nederlandse slachtoffers zijn gevallen bij een conflict dat zich buiten onze landsgrenzen afspeelt. Het is eens te meer een bewijs dat Nederland geen eiland is. Conflicten elders, of dat nu gaat om Syrië, Oekraïne of bijvoorbeeld Libië, worden gevoeld in Nederland. Het zijn grote problemen die vragen om een internationale aanpak. We kunnen onze veiligheid alleen garanderen in samenwerking met anderen, net zoals we alleen onze banen kunnen behouden door intensieve economische samenwerking.'

**'Als veilige samenleving
zijn we geneigd te
gemakkelijk het
kwaad in de wereld
te onderschatten'**

Van dat idee is lang niet iedereen doordrongen, partijen als SP en PVV zijn sterk binnenlands gericht. Met Europa, laat staan met de rest van de wereld, hebben zij minder op.

‘Ik heb niet de indruk dat Nederland zich naar binnen keert, integendeel, er is meer aandacht voor het buitenland dan een aantal jaren geleden. Het is een bekend dilemma – keer je je naar binnen en heb je slechts oog voor binnenlandse problemen, dan loop je risico’s op het gebied van veiligheid en mis je kansen op werk en de verbetering van het milieu. Sta je als een kosmopoliet in het leven en negeer je de alledaagse problemen van mensen, dan dreigt het gevaar dat je het contact verliest met diezelfde burgers die de risico’s van technocratisering en globalisering dagelijks voelen. Als politici zijn we ervoor om de problemen van burgers tot de onze te maken, hoe lastig dat soms ook is. Ik zie het als een van mijn belangrijkste taken om een verbinding te leggen tussen nationaal en internationaal, tussen binnen en buiten. Dat was en blijft mijn ideaal.’

Bestaat er zoiets als een sociaaldemocratisch buitenlandbeleid?

‘Wat de sociaaldemocratie kenmerkt is een combinatie van idealisme en realisme. Dat betekent: accepteren dat de wereld hard is, dat het kwaad niet te onderschatten valt. Maar dat kwaad los je niet alleen op met geweld. Al zijn wij als sociaaldemocraten nooit pacifisten geweest, de nadruk ligt op politiek overleg. Afrika is in dat opzicht een belangrijke leerschool geweest. Aan het vredesoverleg in Mali ging een lange periode vooraf waarin we stapje voor stapje aan de opbouw van een vertrouwensrelatie hebben gewerkt. Dat is lastig en tijdrovend, maar het betaalt zich op den duur uit. Of dat een voorbeeld is voor de manier waarop we nu met Rusland om moeten gaan? Ik geloof in de combinatie van een vuist en een open hand. Sancties, ja, de NAVO versterken, ja, maar tegelijk moeten we in dialoog blijven met Poetin zonder naïef te zijn. We willen geen Koude Oorlog 2.0. Maar zijn onvoorspelbaarheid maakt het er niet makkelijker op. Het is steeds zoeken naar een nieuw evenwicht.

Om terug te komen op de vraag: een tweede punt dat mij als sociaaldemocraat aan het hart ligt, is het streven naar inclusieve groei. De groeiende ongelijkheid en de massale jeugdwerkloosheid in de wereld zijn een bron van onvrede en instabiliteit. Ten derde moeten we pal blijven staan voor onze waarden en normen, waarop we meer dan ooit worden uitgedaagd. Mensenrechten zijn niet uit, integendeel, ze moeten elke dag onze volle aandacht hebben. Alleen de manier waarop we er aandacht aan schenken, is anders dan voorheen. We moeten niet arrogant zijn. De tijd is voorbij dat we met een geheven vinger de wereld voor de laatste keer waarschuwd.

Na het vertrek van zijn voorganger Frans Timmermans naar de Europese Commissie was voor de PvdA de keuze voor een opvolger snel gemaakt. Met zijn ruime ervaring in zowel de buitenlandse- als binnenlandse politiek was Koenders de aangewezen kandidaat. Hij wilde graag, al was het een lastig moment om Mali te verlaten. De vredesmissie bevond zich op een delicaat punt, blikt Koenders terug. ‘Daarbij hadden wij de maanden daarvoor veel soldaten verloren, wat het extra lastig maakte. Maar na vier jaar in Afrika vond ik het een goed moment om terug te keren naar de Nederlandse politiek en de PvdA.’

‘Het is een van mijn belangrijkste taken om een verbinding te leggen tussen nationaal en internationaal’

Hij kende de weg in de ‘apenrots’, zoals het modernistische gebouw aan de Bezuidenhoutseweg ook wel wordt genoemd. Twee jaar was Koenders als minister voor Ontwikkelingssamenwerking ingekwartierd bij Buitenlandse Zaken, tot in 2010 het kabinet-Balkenende/Bos viel na de weigering van de PvdA in te stemmen met de verlenging van de Nederlandse aanwezigheid in Afghanistan. Half november verdedigde Koenders in de Tweede Kamer met succes een nieuwe militaire missie naar Afghanistan. Het was een van zijn eerste debatten.

Bevond u zich niet in een lastig pakket?

‘Nee, het perspectief was volstrekt anders. Bij de nieuwe missie – honderd mannen en vrouwen – gaat het om de training van het hogere politiekader, zodat zij beter in staat zijn de veiligheid van hun burgers te garanderen. Het is een belangrijke steun voor dit land om onder een nieuwe president zelf meer verantwoordelijkheid te krijgen. Gelukkig denkt een ruime meerderheid van de Tweede Kamer daar hetzelfde over.’

Iets geheel anders: U bent pas de derde PvdA-minister op Buitenlandse Zaken in de parlementaire geschiedenis en dat voor een partij die internationale samenwerking en internationale solidariteit hoog in het vaandel heeft staan. Hoe kan dat?

‘Het is nog erger, ik ben eigenlijk nummer tweeënhalve, halverwege heb ik het stokje van Frans Timmermans overgenomen. En, maar dit terzijde, wat betreft Eurocommissarissen zijn we ook niet rijk bedeed geweest. Ik heb daar geen verklaring voor, anders dan dat voor onze partij zorg, onderwijs en sociale zaken van groot belang zijn, Het zijn onderwerpen die onze kiezers met ons associëren. Max van der Stoep was de eerste PvdA-er op BZ. Het was in een tijd dat de Socialistische Internationale nog een belangrijke rol speelde. Ik heb zelfs ooit een scriptie geschreven over dat onderwerp. Willy Brandt was in die tijd de grote inspirator van de beweging. En ook voor mij als student, trouwens. De beweging bestaat nog wel, maar leidt een marginaal bestaan. Er zijn andere, modernere, samenwerkingsverbanden voor in de plaats gekomen, zoals de Partij van de Europese Sociaaldemocraten in het Europees Parlement.’

Al op jonge leeftijd had de grote wereld uw interesse. Werd dat gestimuleerd door uw ouders?

‘Ik kom uit een maatschappelijk geïnteresseerd gezin, maar erg politiek betrokken waren mijn ouders niet. Eerlijk gezegd heb ik geen idee wat ze stemden, daar werd niet over gesproken. Nee, ik kom niet uit een gereformeerd nest. Iemand heeft dat ooit geschreven en vervolgens wordt dat tot op de dag van vandaag door Jan en alleman klakkeloos overgenomen. Mijn ouders waren vrijzinnig protestants. Wat klopt is dat ik als jongen al

‘Veel van de problemen in de wereld zijn terug te voeren op marginalisering en ongelijkheid’

gegrepen werd door problemen van armoede en ongelijkheid. Dat vertaalde zich in een studie Internationale Betrekkingen en Economie. Op m'n twintigste werd ik lid van de PvdA, wat als student in Amsterdam in die tijd geen vanzelfsprekende keuze was. Veel van mijn medestudenten en vrienden kozen voor de CPN of de PSP. Mijn keuze werd bepaald door de diepe overtuiging dat vrijheid en gelijkheid niet los van elkaar kunnen worden gezien – geen gelijkwaardigheid zonder vrijheid en geen vrijheid zonder gelijkwaardigheid. Die overtuiging ben ik nog steeds toegeedaan.’

Welk dossier kost u de meeste hoofdbrekens?

‘Het Midden-Oosten, omdat het conflict tussen Israël en de Palestijnen meer en meer gepolitiseerd raakt en ook nog eens steeds meer religieuze trekken krijgt. Iedereen, tot in Nederland aan toe, voelt zich erbij betrokken. Hoe begrijpelijk en

terecht dat ook is, het gevaar is dat het ontaardt in antisemitisme of in een anti-islamklimaat. Aan beide zijden wordt het conflict aangegrepen c.q. misbruikt om het eigen morele gelijk te onderstrepen. Op het dossier is de afgelopen twintig jaar nauwelijks vooruitgang geboekt, terwijl het schreeuwt om een oplossing. Europa zal een grotere rol moeten spelen, maar het tekent ook de onmacht van de VN-Veiligheidsraad in dit soort conflicten. Deels komt dit voort uit een gebrek aan consensus binnen de raad, deels doordat is nagelaten de raad op een aantal belangrijke punten te hervormen. De Veiligheidsraad is een weerspiegeling van de machtsverhoudingen van na de Tweede Wereldoorlog. Nu die zijn verschoven, zou de samenstelling van de raad daarop moeten worden aangepast, maar India, noch Afrika of Latijns-Amerika zijn permanent vertegenwoordigd. Toen ik in Afrika werkte, merkte ik hoe belangrijk zo'n aanpassing wordt gevonden.

Begrijp me niet verkeerd, op een aantal punten vervult de VN nog steeds een belangrijke rol, maar op een aantal cruciale dossiers laat men het afweten. De VN 3.0 moet worden uitgevonden, de millenniumdoelstellingen vernieuwd. Niet voor niets is er het streven van het kabinet om in 2017 een tijdelijke zetel in de raad te bemachtigen.’

De wereld verandert snel. Is de wijze van opereren van uw ministerie mee veranderd?

‘Een andere wereld vraagt om een ander ministerie, een dat midden in de samenleving staat, dat gebruikmaakt van de sociale media en beseft dat de machtsverhoudingen in de wereld verschoven zijn. Daar wordt volop aan gewerkt. In de eerste plaats zie ik het als onze taak om ervoor te zorgen dat de burgers van ons koninkrijk zich veilig voelen. Dat lijkt een open deur, maar de conflicten in de achtertuin van Europa maken het meer dan ooit nodig te investeren in een Europees veiligheidsbeleid. Daar maak ik me hard voor. Hoe? Door slimme allianties aan te gaan met andere partijen. Door in internationaal verband te hameren op mensenrechten en tegelijkertijd door samen met het bedrijfsleven en ngo's op te trekken om de economie van landen te versterken. Veel van de problemen in de wereld zijn terug te voeren op marginalisering en ongelijkheid. Maar, ik kan het niet genoeg benadrukken, de blik moet niet alleen gericht zijn op het buitenland. De terechte zorgen van onze eigen burgers, of dat nu gaat om IS of de EU, zijn daarmee direct verbonden.’

Tot slot, een jaar of vier geleden riep u uw partij op meer *cojones*, ofwel ballen, te tonen. Vond uw oproep weerklank?

‘Dat was na de verkiezingen van 2010. Ik was verontrust door het grote verlies van progressief Nederland na een financiële crisis die toch echt van rechts kwam. Maar goed, we hebben als partij wel degelijk *cojones* getoond en wel door in het kabinet te gaan zitten. Die moed wordt, afgaande op de peilingen voornamelijk niet beloond met stemmen, nee. We zullen zelfverzekerder moeten zijn en duidelijk moeten maken dat de breed gedeelde welvaart en het welzijn mede aan ons te danken zijn. De ongelijkheid is overal in de wereld toegenomen, maar in Nederland minder dan in de meeste andere landen. Wij zijn niet het probleem, maar een belangrijk deel van de oplossing.’ ■

leden aan het woord

Ze hebben een bijzondere band met het buitenland en zetten hun expertise in om sociaaldemocratische waarden buiten onze landsgrenzen te vertegenwoordigen. Drie jonge PvdA'ers over Europa, de crisis in Oekraïne en internationale homo-emancipatie.

Tekst Niek Benedictus Foto's De Beeldredactie

Internationaal solidair

**‘Grote bedrijven
betalen te weinig
belasting’**

**Gerard Oosterwijk (30), econoom en voorzitter
werkgroep Europa**

‘Hoewel het met de economie iets beter gaat, zitten we nog steeds in een crisis. De werkloosheid is hoog en veel jonge mensen vinden geen baan. We zullen moeten investeren om de economie aan te jagen. In onderwijs, in duurzame energie. De Europese Commissie is met een investeringsplan van 300 miljard euro gekomen, maar in werkelijkheid gaat het slechts om 20 miljard uit bestaande potjes. Dat is veel te weinig om echt een verschil te maken. Juncker kijkt alleen naar de private sector en hoopt dat die investeringen zal doen. Dat is onrealistisch. Het huidige Europa richt zich te veel op het faciliteren van bedrijven, zodat zij makkelijk en goedkoop zaken kunnen doen. De Europese interne markt is op zichzelf positief en levert werkgelegenheid op. Maar er zitten ook nadelen aan. We kunnen onze ogen niet sluiten voor wat het voor mensen betekent als Polen bijvoorbeeld hier via

schijnconstructies komen werken. Ze dragen geen sociale lasten af en zijn daarom goedkoper dan Nederlandse werknemers. Zo krijg je oneerlijke concurrentie en voelt men zich terecht verdrongen van de arbeidsmarkt.

Ik erger me eraan dat grote bedrijven te weinig belasting betalen. In Nederland willen we een zo gunstig mogelijk belastingklimaat om bedrijven aan te trekken. Het is een soort landjepik ten opzichte van andere landen, onder het mom van een goed investeringsklimaat. Rechtse retoriek. Op korte termijn word je er misschien beter van, maar op de lange termijn betalen bedrijven niet hun deel aan belasting. Nederland is wat dat betreft koploper, naast Ierland en Luxemburg. Door die fiscale sluiproutes in Europa betalen multinationals letterlijk een paar procent belasting, terwijl de bakker op de hoek net als werknemers het volle pond betaalt. Een probleem dat je op Europees niveau aan moet pakken.’

‘Meer investeren in hernieuwbare energiebronnen’

Amieke Bouma (28), promovendus geschiedenis en trainer Foundation Max van der Stoel (FMS)

Voor mijn onderzoek en de FMS ben ik veel in Oost-Europa geweest. Ik gaf onder meer trainingen aan jongerenorganisaties over ideologie. Hoe maak je in een land als Wit-Rusland duidelijk wat het verschil is tussen Sovjet-socialisme en de sociaaldemocratie? Het is voor mij ook interessant om in die landen te ervaren hoe jongeren aankijken tegen hun eigen politieke situatie. In 2012 was ik voor het laatst in Oekraïne en toen waren politieke jongeren al bezig met positiebepaling: moeten we ons meer op het westen richten of op Rusland?

De EU is niet de enige belangrijke speler voor Oekraïne. Wat dat betreft past ons een zekere bescheidenheid. Aan de ene kant wil Europa dat Oekraïne concessies aan Brussel doet en daarvoor bepaalde zaken in relatie tot Rusland opgeeft. Aan de andere kant biedt Europa weinig. Open grenzen klinkt bijvoorbeeld leuk, maar het betekent voor Oekraïne

dat de grens met Rusland dichter wordt. Daarbij zijn er wel degelijk Oekraïense burgers met een voorkeur voor nauwere banden met Rusland, zeker in het oosten. Dat geeft Rusland nog geen recht om de Oekraïense soevereiniteit te schenden. Hier hoort de EU eensgezind tegen te ageren. Het is treurig dat dat niet lukt. Er leven in de EU zeer verschillende gevoelens ten opzichte van Rusland. In de Baltische staten bestaat nog altijd de angst dat de grote buur weer binnen kan vallen, terwijl we in Nederland vooral de nadruk leggen op economische belangen. Rusland heeft in Europa een groot deel van de energiemarkt in handen. Het kabinet moet daarom meer investeren in hernieuwbare energiebronnen. Dat is beter voor het milieu en heeft als bonus dat je minder afhankelijk bent van Rusland. We mogen daarin best ambitieus zijn.’

‘Deprimerend dat er in Slowakije geen tegenkracht ontstond’

Sander Meinema (31), softwareontwikkelaar en voorzitter Roze Netwerk

Met het Roze Netwerk varen we elk jaar mee op de PvdA-boot tijdens de Canal Parade in Amsterdam en vragen we onder meer aandacht voor de internationale positie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT'ers). Zo hebben we afgelopen zomer Uganda Gay On Move, een vereniging die strijdt voor homo-emancipatie in Uganda, uitgenodigd om mee te varen. Je kunt het vergelijken met het COC in Nederland. De homorechten in Uganda zijn vele malen slechter dan hier, het anti-homosentiment is groot.

In Slowakije is onlangs in de grondwet vastgelegd dat het huwelijk is voorbehouden aan man en vrouw. De sociaaldemocratische SMER-SD, die een absolute meerderheid in het parlement heeft, wilde met een grondwetswijziging de rechtsstaat versterken. Daarvoor hadden ze steun nodig van de christendemocraten, die het huwelijk voor gelijke geslachten onmogelijk wilden maken. Ik ben vervolgens met

een PES-delegatie in Bratislava geweest om te achterhalen hoe dit kon gebeuren. Progressieve landen als Denemarken en Nederland vinden dat de sociaaldemocraten in Slowakije de rechten voor minderheidsgroepen uit het oog verloren. Uiteindelijk is het aan de PES Presidency om te bepalen of de SMER-SD geschorst wordt. Binnen Europa is het Roze Netwerk onderdeel van koepelorganisatie Rainbow Rose, zodat we in onze sociaaldemocratische familie druk op de ketel kunnen houden om de rechten van LHBT'ers te verdedigen. Het was deprimerend om te zien dat er in Slowakije vanuit het maatschappelijk middenveld geen tegenkracht ontstond. Anti-homowetgeving wordt in dergelijke landen vaak aangenomen zonder enige vorm van protest. Het baart me ook zorgen dat landen economisch zo verweven raken dat het lastig wordt om op andere terreinen krachtig stelling te nemen. China is een economische grootmacht, maar we spreken ze nauwelijks aan op de schending van mensenrechten.’ ■

**Nooit eerder waren er zo veel humanitaire crises tegelijk: Irak, Syrië, West-Afrika...
Nooit eerder waren er zo veel vluchtelingen tegelijk: ruim vijftig miljoen mensen
zijn van huis en haard verdreven. Wat kan Nederland doen? Wat kan Europa doen?**

Tekst Bart de Koning Foto Hollandse Hoogte

Het tijdperk van de vluchteling

In augustus 1914 viel het Duitse leger België binnen. Een paar maanden later viel Antwerpen en vluchtten een miljoen Belgen naar het neutrale Nederland. 'Onze Regeering verwachtte,' zo schreef *De Hollandsche Revue* in februari 1917, 'dat de vluchtelingen aanstonds weder huiswaarts zouden gaan. Maar niettegenstaande onze Regeering hun den terugkeer naar hun verlaten haardsteden op allerlei wijzen gemakkelijk trachtte te maken, en zij daartoe ook van Duitse zijde geanimeerd werden, staken angst en afkeer hun nog te diep in het hart, en de vluchtelingen, die (..) zoo warm ontvangen waren, toonden over het algemeen maar bitter weinig neiging om onder het juk van den gevreesden en gewantrouwen vijand, hun woonplaatsen weer te gaan betrekken.' Het kabinet, onder leiding van de liberaal Pieter Cort van der Linden 'wenschte geenerlei dwang tot terugkeer'. In de hoofdstad nam de liberale wethouder van het Armwezen, Nicolaas Josephus Jitta, de opvang van de 'uitgewekenen' op zich. Nederland bezweek bijna onder de vluchtelingen: op een eigen bevolking van ruim zes miljoen moesten er een miljoen mensen extra gehuisvest en gevoed worden.

RECORDAANTAL

Honderd jaar later is er weinig veranderd: nog steeds komen de meeste oorlogs-vluchtelingen in buurlanden terecht. Eind november sloeg Amnesty International alarm over de rampzalige toestand van de Syrische vluchtelingen in Turkije. 'Er zijn nu 1,6 miljoen Syriërs in Turkije. Dat zet

zo'n druk op dat land,' zegt Kati Piri, die zich als PvdA-Europarlementariër voor Buitenlandse Zaken met vluchtelingen bezighoudt. 'Ter vergelijking moet je bedenken dat er in héél Europa vorig jaar 480.000 mensen asiel aanvroegen.' In Libanon is de situatie nog erger: met ruim een miljoen vluchtelingen is een op de vier inwoners een vluchteling.

Op dit moment is er volgens de United Nations High Commissioner for Refugees – de VN-vluchtelingenorganisatie – een recordaantal van 51,2 miljoen mensen van huis en haard verdreven. De meeste van hen leven als vluchtelingen in eigen land of

**'Er is geen
belangstelling voor
vluchtelingen en als
er geen aandacht is
voor een crisis, komt
er ook geen geld'**

komen terecht in buurlanden. Slechts een heel klein deel komt als asielzoeker of illegaal in het rijke westen terecht. 'Je merkt dat mensen in de buurt van hun eigen land willen blijven, zodat ze weer terug kunnen zodra het kan,' zegt Piri.

GEEN REK MEER

Volgens Tineke Ceelen, die als directeur van Stichting Vluchteling in oorlogslanden hulp verleent, is de rek eruit: 'Neem de Syrische crisis. Er is onvoldoende

geld voor hulpverlening. De omringende landen kunnen het niet meer aan, ze doen hun grenzen dicht en dreigen zelf instabiel te worden. Omdat er te weinig geld is, wordt bijvoorbeeld nu ook de voedselhulp gerantsoeneerd, tot 60 procent van wat een mens nodig heeft.'

Wie de conflicten ziet in de landen waar mensen uit wegvluchten – zoals Afghanistan, Syrië, Somalië, Soedan, Congo, Myanmar, Irak – begrijpt meteen dat de overgrote meerderheid van de vluchtelingen echt voor hun leven moet vrezzen. Dat weerlegt de veelgehoorde stelling dat vluchtelingen en asielzoekers allemaal 'gelukszoekers' zijn. Natuurlijk zijn er mensen die puur om economische redenen naar het westen willen, maar dat is een kleine minderheid. Verreweg de meeste vluchtelingen blijven relatief dicht in de buurt. Politici die roepen dat opvang 'in de eigen regio' moet plaatsvinden, trappen dan ook een enorme open deur in.

GELDGEBREK

Het grote probleem bij de hulp is nu geldgebrek. Ceelen: 'Het imago van vluchtelingen is niet goed. Dat heeft een direct effect op de hulpverlening.' Neem de Centraal Afrikaanse Republiek – 'een totaal vergeten land' – waar als gevolg van oorlog een kwart van de 4,5 miljoen inwoners ontheemd is. 'Ik ben er dit jaar twee keer geweest en het is toch wel een van de ergste crises die ik ooit heb gezien,' vertelt Ceelen. 'Maar ik krijg het verhaal niet aan de man gebracht. Er is geen belangstelling voor en als er geen aandacht is voor een crisis, komt er ook geen geld.'

Libische bootvluchtelingen voor de kust van Lampedusa, Italië

EERLIJKER VERDELEN

Het is juist de dramatiek van de relatief kleine groep vluchtelingen die wél naar Europa komt, die hier de meeste aandacht krijgt. Denk aan de scheepsramp bij Lampedusa. 'Alleen dit jaar zijn er al zo'n drieduizend mensen verdronken in de Middellandse Zee. En er zijn er nog veel meer omgekomen in Afrika, op weg er naar toe, maar dat zien we niet,' vertelt Kati Piri. Landen als Griekenland, Turkije en Italië krijgen nu de volle laag. 'De Italianen hebben met operatie Mare Nostrum zo'n honderdduizend mensen uit zee gered. Dat kost negen miljoen euro per maand, dat kan niet gedragen worden door één lidstaat. Er moet één Europese aanpak komen voor vluchtelingen. Het moet eerlijker verdeeld worden.'

Nu wagen vluchtelingen hun leven in wrakke bootjes. 'We moeten veilige routes opzetten waarmee mensen naar Europa kunnen komen,' vindt Piri. 'Ik begrijp ook wel dat je daar niet alle ellende mee wegneemt, maar het zorgt wel voor een humaner beleid.' Het lastige aan de discussie is dat er veel mensen zijn die hier om economische redenen naar toe komen, maar die zich bij gebrek aan andere mogelijkheden melden als asielzoeker.

Dé oplossing voor het vluchtelingenprobleem bestaat uiteraard niet, maar wegkijken of je vastklampen aan de illusie

van 'spijkerhard' ontmoedigingsbeleid werkt niet. Zo heeft het kabinet zich nogal laten overvallen door de stijging van het aantal asielzoekers en moest er op het laatste moment opvang geregeld worden – met alle ophef van dien. Hoogleraar migratierecht Thomas Spijkerboer: 'Je hoeft geen kristallen bol te hebben om te snappen dat er meer asielzoekers zouden komen. Syrië staat in brand, Irak staat in

'Als we elkaar niet helpen, wie moet het dan doen?'

brand, Libië stort langzaam in – kortom, het huis van de burens staat in brand. En toch is het beleid zo reactief. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers is veel te laat gaan praten met gemeentes. Dan krijg je ineens 1400 asielzoekers in een klein dorpje, of in een hal in Zwolle.'

KEIHARDE AANPAK

De strenge aanpak van uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen loopt tegen zijn grenzen aan. 'Twintig jaar geleden was ik op een bijeenkomst van de Vereniging Nederlandse Gemeenten met de toenmalige staatssecretaris Job Cohen. Toen zei een wethouder al: de mensen die u wegstuurt, slapen bij mij in de portie-

ken van de V&D.' In 2007 kwam er een bestuursakkoord, waarin werd vastgelegd dat illegalen geen opvang meer kregen in gemeentes. 'Ze worden steeds verder uitgerookt en dat geeft steeds meer toestanden in gemeentes.' Ondanks die keiharde aanpak vertrekken de illegalen niet uit Nederland. Wie zijn leven heeft gewaagd in een wrak bootje, duizenden euro's aan mensensmokkelaars heeft uitgegeven en eenmaal hier is, laat zich niet terugsturen naar Mogadishu. Dat is ook de boodschap van de asielzoekers in Amsterdam en Den Haag: 'We are here'. Vorige maand kreeg Nederland van het Europees Comité voor Sociale Rechten te horen dat ook illegalen recht hebben op onderdak. 'De gemeentes draaien op voor die problematiek,' zegt Spijkerboer. 'Het is nu een ragfijn spel: de staatssecretaris zegt: het mag niet, maar gemeentes doen het toch. Het is ook armpje drukken: wie gaat dat betalen?'

En zo hebben we eigenlijk dezelfde problemen als honderd jaar geleden – met het verschil dat de liberalen toen zeer begaan waren met de vluchtelingen. Wat meer van die compassie zou nu ook wel mogen, zegt Tineke Ceelen: 'Vluchtelingen zijn van alle tijden: we hebben hier de Belgen gehad, de Duitse Joden. Het kan ons zelf ook overkomen. Als we elkaar niet helpen, wie moet het dan doen?' ■

Jong & oud

Wat hebben de oudste en de jongste PvdA-leden gemeen? En waar botsen hun belangen? Met die vragen in het achterhoofd ontmoeten ouderen­net­werk­voorzitter Fred Plantinga en Jonge Socialisten-voorzitter Bart van Bruggen elkaar voor een gesprek.

Het is een oud boekje dat Fred Plantinga laat zien. Niet groter dan een half A4'tje, goed beschermd door een plastic hoes. 'Het beginselmanifest uit 1947,' legt hij uit. 'Gevonden op zolder bij mijn grootvader.' Tegenover Plantinga zit Bart van Bruggen. Ook hij kent zijn partijgeschiedenis: 'Ik vind dat van 1977 eigenlijk het beste.'

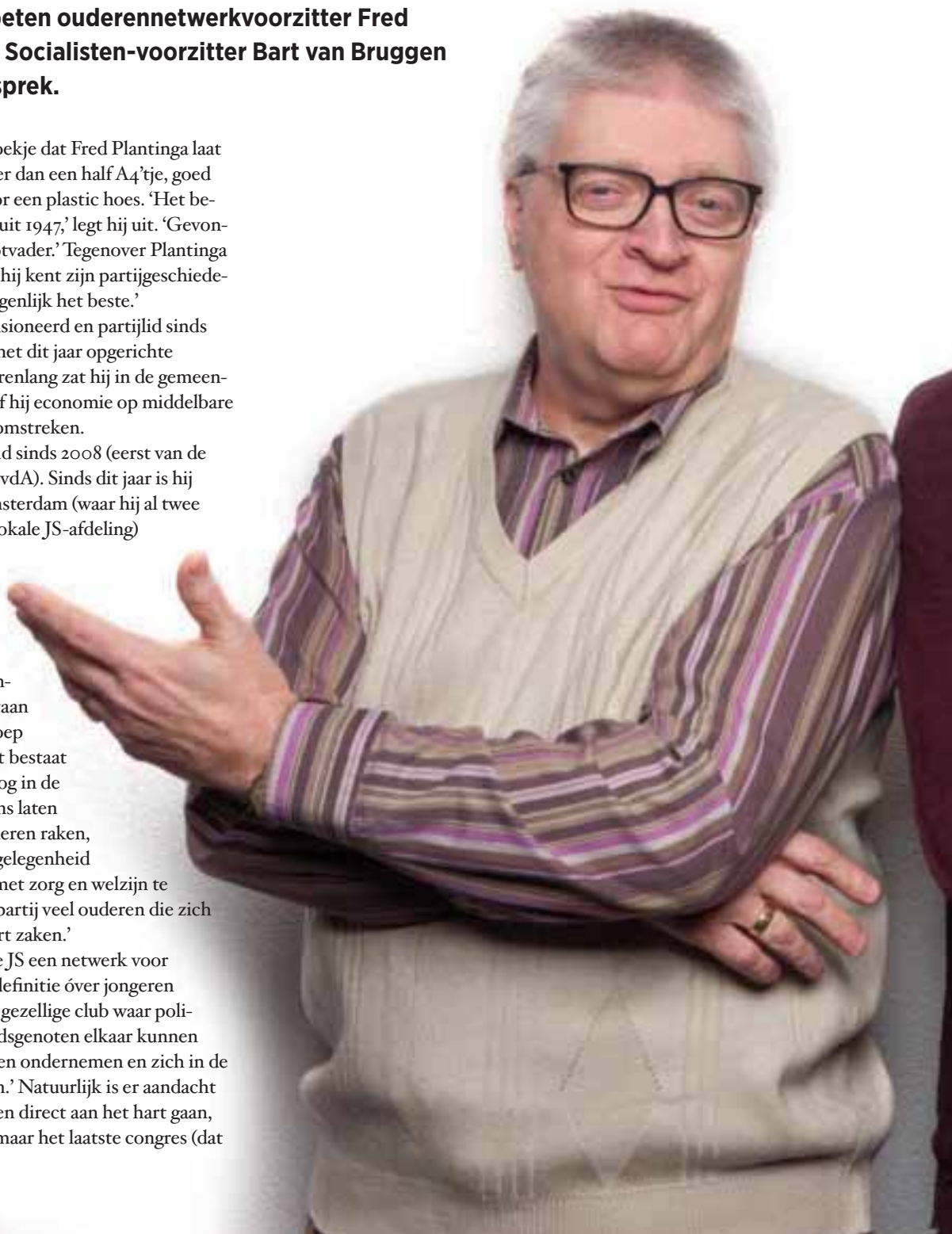
Fred Plantinga is 66, gepensioneerd en partijlid sinds 1966. Hij is voorzitter van het dit jaar opgerichte Ouderen­net­werk-PvdA. Jarenlang zat hij in de gemeenteraad in Heemskerk en gaf hij economie op middelbare scholen in Amsterdam en omstreken.

Bart van Bruggen is 22 en lid sinds 2008 (eerst van de Jonge Socialisten, daarna PvdA). Sinds dit jaar is hij voorzitter van de JS. In Amsterdam (waar hij al twee jaar voorzitter was van de lokale JS-afdeling) studeert hij politicologie.

PODIUM

'Met dit netwerk willen we de oudere PvdA-leden een podium geven,' vertelt Plantinga. Het netwerk is ontstaan uit de Landelijke Adviesgroep Ouderen­beleid (LAO). Het bestaat sinds 1 januari 2014 en is 'nog in de opbouw­fase'. 'Wij willen ons laten horen op terreinen die ouderen raken, zoals de pensioenen, werkgelegenheid voor ouderen en alles wat met zorg en welzijn te maken heeft. Er zijn in de partij veel ouderen die zich zorgen maken over dit soort zaken.'

Van Bruggen legt uit dat de JS een netwerk voor jongeren is, maar niet per definitie óver jongeren gaat. 'De JS is een leuke en gezellige club waar politiek geïnteresseerde leeftijdsgenoten elkaar kunnen ontmoeten, van alles kunnen ondernemen en zich in de PvdA kunnen manifesteren.' Natuurlijk is er aandacht voor problemen die de leden direct aan het hart gaan, zoals jeugdwerkloosheid, 'maar het laatste congres (dat

van 22 november, red.) stond helemaal in het teken van racisme en discriminatie.'

ONVERSNEDEN KRITIEK

Ondanks de leeftijds kloof is het niet moeilijk om tussen de twee een gemeenschappelijke grond te vinden. Plantinga vindt dat de PvdA meer haar eigen verhaal moet vertellen en uitdragen. Ook de JS hamert op dat eigen verhaal. Van Bruggen: 'Eerlijk is eerlijk: de VVD heeft de verkiezingen gewonnen en zit als grootste partij in het kabinet. Maar we geven allebei onversneden kritiek op kabinetsbeleid waar we het niet eens mee zijn.'

FLEX VERSUS VAST

Werkloosheid is een probleem waar zowel jongeren als ouderen mee te maken hebben. Schept dat geen tegenstellingen, omdat de een vindt dat er te veel aandacht naar jeugdwerkloosheid gaat en de ander naar het activeren van oudere werklozen?

'Volgens mij gaan de problemen op de arbeidsmarkt veel meer over flexwerk versus vast werk dan over jong versus oud,' zegt Van Bruggen. 'Het gaat bijvoorbeeld over jongeren die noodgedwongen voor zichzelf beginnen, omdat ze geen vast werk vinden.' Plantinga herkent dat probleem: 'Ook oudere werknemers die ontslagen zijn, komen niet makkelijk meer aan een vaste baan. Noodgedwongen gaan ze als zzp'er aan de slag, zodat ze ingehuurd kunnen worden en weer buitengezet als het project erop zit.'

CDU EN GROENLINKS

Buiten wordt het al donker als de twee boven een kop koffie praten over wat hen bewoog om actief te worden in de politiek. Voor Plantinga begint dat al bij zijn grootouders, beiden lid van de Christen Democratische Unie die in 1946 opgaat in de PvdA. 'Mijn grootouders namen me op mijn tiende al mee naar politieke manifestaties.' Ook Van Bruggen komt uit een maatschappelijk betrokken gezin. Vader en grootvader zijn lid van GroenLinks en een van de voorgangers, Politieke Partij Radikalen (PPR). 'Op mijn tiende namen mijn ouders me mee naar demonstraties tegen de oorlog in Irak.' Hij vertelt dat hij bij de PvdA actief werd in 2010, nadat hij naar Amsterdam verhuisde voor zijn studie.

SOCIAAL LEENSTELSEL

Ook Plantinga heeft gestudeerd, economie. Hij heeft zijn bedenkingen bij het sociaal leenstelsel: 'Onderwijs vind ik een collectief goed. Ik ben er niet voor dat de basisbeurs verdwijnt en dat studenten hun hele beurs moeten lenen bij de overheid. Dan loopt zo'n schuld alleen maar op.' Van Bruggen is wel voor het sociaal leenstelsel: 'De middelen zijn beperkt. Dan heb ik liever dat het geld voor het onderwijs gestoken wordt in de kwaliteit van de mbo's en de kwaliteit van leraren, dan in het levensonderhoud van studenten in het hoger onderwijs. De PvdA moet er wel voor zorgen dat het onderwijs toegankelijk blijft en dat doet de partij ook. De aanvullende beurs voor studenten uit lage inkomensgezinnen bijvoorbeeld, wordt verhoogd.'

BESTAANSZEKERHEID

Het ouderennetwerk is nog in opbouw en het eerste grote wapenfeit wordt een congres over bestaanszekerheid, dat vooralsnog geen datum heeft. Plantinga: 'Ergens in de lente op een zaterdag in Utrecht. Ik wil de jongeren van de JS heel graag betrekken bij dit congres om te horen wat zij te zeggen hebben over zaken als wonen en zorg voor ouderen, pensioenen en AOW. Ik hoop op een vruchtbare samenwerking tussen het ouderennetwerk en de JS.' Van Bruggen pakt deze uitgestoken hand aan. De JS gaat zich in 2015 met themabijeenkomsten en debatten richten op de arbeidsmarkt. 'Er gaat veel veranderen volgend jaar, voor iedereen op de arbeidsmarkt. Daar wil ik tijdens onze bijeenkomsten ook graag de ouderen over horen.' ■

Meer informatie over het Ouderennetwerk
op ouderennetwerk.pvda.nl en
over de Jonge Socialisten op js.nl

De wereld van het snelle geld

De wildgroei van het snelle geld beknotten ziet Hans Spekman als een van de nieuwe uitdagingen van onze sociaaldemocratie. Want anonieme aandeelhouders en vluchtige beurskoersen winnen het steeds vaker van trouwe werknemers. Hoog tijd dat de PvdA de werknemers de helpende hand toesteeft.

Tekst Thomas Hendriks en Pim Paulusma Beeld Marcel Groenen

Na een reeks overnames is Organon onderdeel geworden van het farmaceutische conglomeraat MSD. De schrik is groot als in de zomer van 2010 de kranten schrijven dat MSD de onderzoeklocatie in Oss wil sluiten. In de boardroom komt men tot de conclusie dat er te veel onderzoekslocaties zijn en dat die in Oss daarom moet sluiten. Het werk van ruim tweeduizend mensen staat op het spel. Toch vinden de aandeelhouders het niet nodig om de ondernemingsraad en raad van commissarissen formeel te betrekken bij hun besluit. Zo wordt de stem van werknemers niet gehoord, terwijl de Nederlandse wet dit wel verplicht. Zij worden pas in tweede instantie gehoord, maar dan staat het besluit eigenlijk al vast.

VERREGAANDE BESCHIKKINGSMACHT

Het voorbeeld is kenmerkend voor de wereld van het snelle geld. Snel geld dat in toenemende mate het belang dient van de beursvloer in plaats dat van de werkvloer. Geld dat anonieme aandeelhouders verregaande beschikkingmacht geeft over werknemers, zonder dat zij zich druk hoeven te maken over de ingrijpende gevolgen van hun besluiten. En zonder dat werknemers daar ook maar iets tegenin kunnen brengen.

Ook in de kinderopvang deed het snelle geld zijn intrede. Op 3 juli 2014 ontvingen de duizenden werknemers van kinderopvangverblijf en marktleider Estro een belangrijke mail. Het gaat op dat moment al een

tijdlang niet goed met de crèche. De financiële problemen blijken in juli onhoudbaar geworden. Het bericht komt dan ook van de hoogste baas: Estro gaat failliet en zal direct worden gered door een barmhartige investeringsmaatschappij. Goed nieuws, zou je zeggen. Maar schijn bedriegt. Meer dan honderd vestigingen sluiten hun deuren, duizend werknemers verliezen hun baan en afgesproken ontslagvergoedingen gaan in rook op. Werknemers die blijven, moeten tekenen voor een lager salaris en slechtere arbeidsvoorwaarden. Ook directeur Bienfait blijft aan, maar krijgt een flinke beloning voor zijn harde werk. Van de oude eigenaar die nog steeds aan de touwtjes trekt.

JURIDISCHE TRUC

Het flitsfaillissement van Estro is het resultaat van een creatieve juridische truc, die het mogelijk maakt in één klap een flink deel van de werknemers te ontslaan, zonder daar de kosten voor te dragen. Advocatenkantoren verdienen daar goed geld mee. Zij weten precies welke rechtbanken een zogenoemde 'prepack' toestaan en bereid zijn een stille bewindvoerder aan te stellen. Uit een reconstructie van *NRC Handelsblad* blijkt dan ook dat een bewindvoerder het bij Estro achter de schermen op een akkoordje heeft gegooid, zodat op de dag van faillissement een snelle doorstart kon worden gemaakt. Een nieuw begin, onder een nieuwe naam. In het geval van Estro echter met dezelfde aandeelhouder. Maar dan zonder schulden en ontslagvergoedingen. Wel zo makkelijk.

De prepack-constructie laat zien dat werknemers nog te makkelijk buitenspel kunnen worden gezet

TEGENSTRIJDIGE BELANGEN

Flitsfaillissementen zoals bij Estro komen steeds vaker voor. Na jaren van economische tegenslag heeft het merendeel van de bedrijven moeten interen op de reserves en schreven sommige rode cijfers. De nood is hoog. In het rijtje flitsfaillissementen gingen Free Record Shop, de Schoenenreus, champignonkwekerij Prime Champ, lingerieontwerpster Marlies Dekkers, garnalenkwekerij Heiploeg en postorderbedrijf Neckermann Estro voor. Altijd onder het motto dat daarmee werkgelegenheid behouden bleef, maar pas nadat bestaande arbeidsovereenkomsten werden ontbonden. Dat de belangen van durfkapitalisten en kinderverzorgers niet noodzakelijkerwijs op één lijn liggen, mag niet verbazen. Maar als leidinggevenden in achterkamers met aandeelhouders akkoordjes blijven sluiten over het voortbestaan van de onderneming, worden werknemers daarvan structureel de dupe. Want het aantrekkelijke van de pre-pack is dat ondernemingsraad en vakbond buiten de deur kunnen worden gehouden. Dat scheelt natuurlijk een hoop gedoe. Maar het betekent ook dat kan worden gemarchandeerd met waarden waar de PvdA al decennialang voor knokt; sociaal-democratische verworvenheden als goed werk en bestaanszekerheid, die nauw aan elkaar zijn verbonden.

ZEGGENSCHAP WERKNEMERS

De voorbeelden van Estro en Organon laten zien hoe scheef de verhouding is tussen de wereld van het snelle geld en de belangen van werknemers. De prepack-constructie laat zien dat werknemers nog te makkelijk buitenspel kunnen worden gezet. Hun positie moet dus worden versterkt om tegenwicht te bieden aan de beursvloer. En aan directeuren die de lokroep van de aandeel-

houders niet kunnen weerstaan.

Daarom is het van groot belang dat de zeggenschap van werknemers in bedrijven wordt vergroot. Om dit voor elkaar te krijgen kan de ondernemingsraad bijvoorbeeld benoemingsrecht krijgen voor een paar leden in de raad van commissarissen. Ook bij fusies en overnames kan de positie van werknemers worden versterkt. Belangrijk daarbij is dat werknemers al in een vroeg stadium worden betrokken bij grote veranderingen in de onderneming. Daarnaast moeten creatieve, maar schimmige juridische constructies worden ingedamd; betrek bij prepacks op tijd de werknemers om wie het draait, zodat hun belangen ook worden gehoord. En zorg ten slotte voor een openbare zwarte lijst met malafide ondernemers; ontmasker louche aandeelhouders van flex-bv's die hun verantwoordelijkheden ontlopen door faillissement op faillissement te stapelen.

GEDEELD BELANG

Om de rol van het snelle geld minder te maken werken onze Euro-parlementariërs in Brussel aan voorstellen. Zo stelt Paul Tang voor om te zorgen dat bedrijven niet langer koopwaar zijn en niet alleen naar aandeelhouders luisteren. Dat kan door bijvoorbeeld een loyaliteitsdividend in te voeren voor aandeelhouders die aandelen voor langere tijd aanhouden. Op die manier krijgen langdurige investeringen een voordeel boven het speculeren op de handelsvloeren van de financiële sector.

Het is hoog tijd dat een vuist wordt gemaakt tegen de risicovolle wildgroei van het snelle geld. Goed werk vereist echte betrokkenheid. Dat is een gedeeld belang van aandeelhouders, directeuren én werknemers. ■

De ombudsteams worden steeds belangrijker in de afdelingen. Ze kunnen van grote betekenis zijn voor mensen, maar die weten hen nog niet altijd te vinden. Hoe de teams meer onder de aandacht te brengen?

Tekst Jan Schuurman Hess

De kracht van ombudsteams

In Zaanstad wordt een fiets gestolen. De eigenares van de fiets blijkt in de schulden te zitten en voor haar werk afhankelijk te zijn van haar fiets. In het buurt-huis hoort de barman van het voorval. Hij geeft een seintje aan een van de leden van het PvdA-ombudsteam. Die stuurt een mailtje rond en binnen de kortste keren is er een andere fiets geregeld. Probleem opgelost.

Zo eenvoudig kan het werk van een ombudsteam zijn. Vaak is het echter complex en vraagt het weken- of maandenlange aandacht en grote deskundigheid.

Uit een analyse van de honderden dossiers die door de ombudsteams worden behandeld, blijkt dat lokale belastingzaken, armoedeproblematiek en schuldhulpverlening, zorg- en asielkwesaties de hoofdmoot vormen van het werk van de teams.

Tijdens een landelijke werkdag van de ombudsteams in Utrecht werd duidelijk dat veel zaken worden opgelost door een direct en goed contact met de verschillende gemeentelijke diensten. Soms wordt de fractie in de gemeenteraad ingeschakeld of, niet zelden, ook de Tweede Kamerfractie. Lutz Jacobi coördineert vanuit de Tweede Kamerfractie het ombudswerk. Samen met PvdA-voorzitter Hans Spekman vormt zij de stuwende kracht achter het ombudswerk in de PvdA.

LATEN HOREN EN ZIEN

Meer dan honderdvijftig teams zijn er in de loop der jaren opgericht. In veel gevallen houden ze een (telefonisch) spreekuur. Voor veel burgers echter, zo werd in Utrecht duidelijk, is de weg naar de ombudsteams moeilijk vindbaar. Sommige ombudsteams leggen daarom flyers neer op strategische plaatsen; een enkele keer mag dat zelfs in het gemeentehuis.

De komende jaren zullen de ombudsteams meer en meer

de actieve kern worden van de afdelingen. 'We weten dat er veel speelt in de samenleving, maar hoe bereiken we de mensen?' vroegen leden van ombudsteams uit Huizen en Hellevoetsluis zich af. De oplossing kwam van de afdeling Amsterdam-West. 'Wij gaan de straat op en spreken met mensen die we tegenkomen,' vertelde Myrthe, een van de leden van het team. 'Dan ontdek je veel zaken waar je iets aan kunt doen.'

In Nieuwe Pekela hoorde fractievoorzitter Henk Busemann

dat een inwoner niet goed was opgevangen door een gemeentelijk ambtenaar, nadat zijn huis was afgebrand. Henk Busemann: 'Ik kreeg de man toevallig aan de lijn. We hebben een ombudsteam dat al jaren goed werkt, maar dat door persoonlijke omstandigheden even niet zo snel kon reageren. En juist omdat het om een noodsituatie ging, nam ik de kwestie op en belde de juiste mensen bij de gemeente.'

Er werd direct werk van gemaakt, maar na een aantal dagen bleek dat de man de hulp van de gemeente afwees. Wij hebben in ieder geval laten zien dat we er zijn.'

Wij gaan de straat op en spreken met mensen. Dan ontdek je veel zaken waar je iets aan kunt doen.'

OPEN BLIK

Iedere PvdA'er kan optreden als de oren en ogen van het ombudsteam. Door het stellen van de juiste vragen of door met een open blik rond te lopen. Ieder mens heeft een verhaal; iedere situatie biedt verwondering of inzicht. Iedere suggestie, iedere wens kan van belang blijken voor een ombudsteam en aanleiding zijn tot politieke actie. Individuele gevallen kunnen aanleiding zijn gemeentelijke regels of verordeningen aan te passen. Wanneer het noodzakelijk is, kunnen onze politici in de Tweede Kamer of in de regering wetten en regels aanpassen. Op die manier ontwikkelt de partij een eigen politieke, sociaaldemocratische kracht en dynamiek. ■

1 november vond de jaarlijkse Afrikadag plaats, het grootste publieksevenement in Nederland over Afrika en internationale samenwerking. Thema's dit jaar waren democratie, goed bestuur en mensenrechten. Een foto-impresie van de dag.

Foto's Roos Trommelen

1

Afrikadag

2

1. Dansgroep Zaouli opent de Afrikadag met een spectaculaire show.

2. De hal van het Koninklijk Instituut voor de Tropen stroomt vol.

3. De Djembéworkshop van de Oranjedrums.

4. Boekenhandel Athenaeum was aanwezig met een ruime selectie aan Afrika-gerelateerde boeken.

5. Andrew Makkinga in gesprek met minister Lilianne Ploumen.

6. Een van de hoofdgasten Mo Ibrahim, filantroop en telecom 'tycoon', spreekt de zaal toe.

7. Veel belangstellenden voor een foto met Joyce Banda, voormalig president van Malawi.

3

4

7

6

5

Het Trans-Atlantisch Vrijhandels- en Investeringsverdrag (TTIP) is een voorgesteld vrijhandelsverdrag, tussen de Europese Unie en de VS, waarover sinds juli 2013 wordt onderhandeld. Voorstanders zoals Jan Vos zijn van mening dat het economische groei bevordert, tegenstanders zoals Roeline Knottnerus vinden dat dergelijke verdragen alleen de belangen van het bedrijfsleven dienen.

De tegenstander

Onze minister voor Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Ploumen, steekt de loftrumpet over het Trans-Atlantisch Vrijhandels- en Investeringsakkoord, waarover de Europese Commissie op dit moment namens de lidstaten onderhandelt met de VS. Volgens Ploumen kent dit TTIP-akkoord alleen winnaars: TTIP legt de basis voor de grootste vrijhandelszone ter wereld. Als motor voor groei en banen wordt het ons vrijkaartje uit de crisis. Zelfs arme landen profiteren, waardoor TTIP de ongelijkheid in de wereld helpt verminderen. Dit wensdenken is gebaseerd op de meest positieve scenario's uit impactstudies van de Europese Commissie. Onafhankelijke studies tonen een heel ander beeld. Recent onderzoek gebaseerd op het beproefde en solide rekenmodel van de VN voorspelt in Europa juist een krimp van het BBP (Bruto Binnenlands Product). In de hele EU daalt de werkgelegenheid met 600.000 banen. Ook de inkomens gaan omlaag. De 'winst' van TTIP slaat niet neer bij de werkende man of vrouw, maar vooral bij rendementen op vermogen. Voor Nederland wordt een inkomensverlies van 4800 euro per jaar per werknemer becijferd. TTIP zorgt bovendien voor een verlies aan belastinginkomsten en de overheidstekorten in de EU nemen over de hele linie toe. Zorgwekkend zijn ook de potentieel grote gevolgen voor de Europese integratie: meer handel tussen EU en VS gaat sterk ten koste van de handel tussen de Europese lidstaten. Ook derde landen krijgen last van zulke handelsverschuivingseffecten. Zelfs uit de officiële impactstudies blijkt dat veel ontwikkelingslanden aanhikken tegen 3-7 procent daling van het BBP. Door TTIP neemt de ongelijkheid zo eerder toe dan af,

in Europa en in de rest van de wereld. Dit perverse effect werd nog eens benadrukt door Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz in zijn WRR-Globaliseringslezing van 6 november. Globalisering hoeft niet per definitie te leiden tot meer ongelijkheid. Als je maar zorgt voor stevig politiek beleid opdat de winsten van transnationale bedrijven niet alleen in de zakken verdwijnen van particuliere aandeelhouders, maar ten goede komen aan de samenleving als geheel. Helaas worden handelsverdragen als TTIP juist zo opgezet dat ze de mogelijkheden om in te grijpen in de economie verkleinen. Ze dwingen tot steeds verdergaande liberalisering die vrijwel niet meer terug te draaien valt. Denk aan het omstreden ISDS-mechanisme (investeringsbescherming) dat het bedrijven mogelijk maakt om tientallen tot honderden miljoenen schadevergoeding te eisen, als ze worden geraakt door overheidsmaatregelen. Bedrijven dreigen met claims om beleid tegen te houden. Het aantal zaken, onder meer gericht tegen gezondheids- en milieumaatregelen, nieuwe belastingregels en arbeidsnormen, rijst de laatste jaren de pan uit. De positieve effecten van TTIP voor groei en werkgelegenheid moeten vooral komen uit wederzijdse erkenning van regelgeving tussen de EU en de VS. Nu voert de VS bijvoorbeeld een krachtig anti-vakbondsbeleid en met de arbeidsnormen en het loonniveau is het er slecht gesteld. Maar de producten die zo worden gemaakt, zijn wel goedkoper. Door dat soort concurrentie neemt de druk om onze eigen normen naar beneden aan te passen toe. Dat geldt ook voor terreinen waar de VS hogere normen hanteert, zoals in de regulering van financiële markten. Overall wordt een race naar het putje in

gang gezet. Tel uit je winst. Logisch dat de maatschappelijke onrust over TTIP groeit. Handelsverdragen dienen nu vooral de belangen van het transnationale bedrijfsleven. Dat wil af van 'onnodig handelsbelemmerende regels' op het gebied van milieu, volksgezondheid, consumentenbescherming, arbeidsnormen of belastingbetaling. In verdragen als TTIP krijgen ze hun zin. Daarom zijn jubelverhalen ongepast. ■

Roeline Knottnerus is onderzoeker & campaigner op handels- en investeringsverdragen voor Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) en het Transnational Institute (TNI).

De voorstander

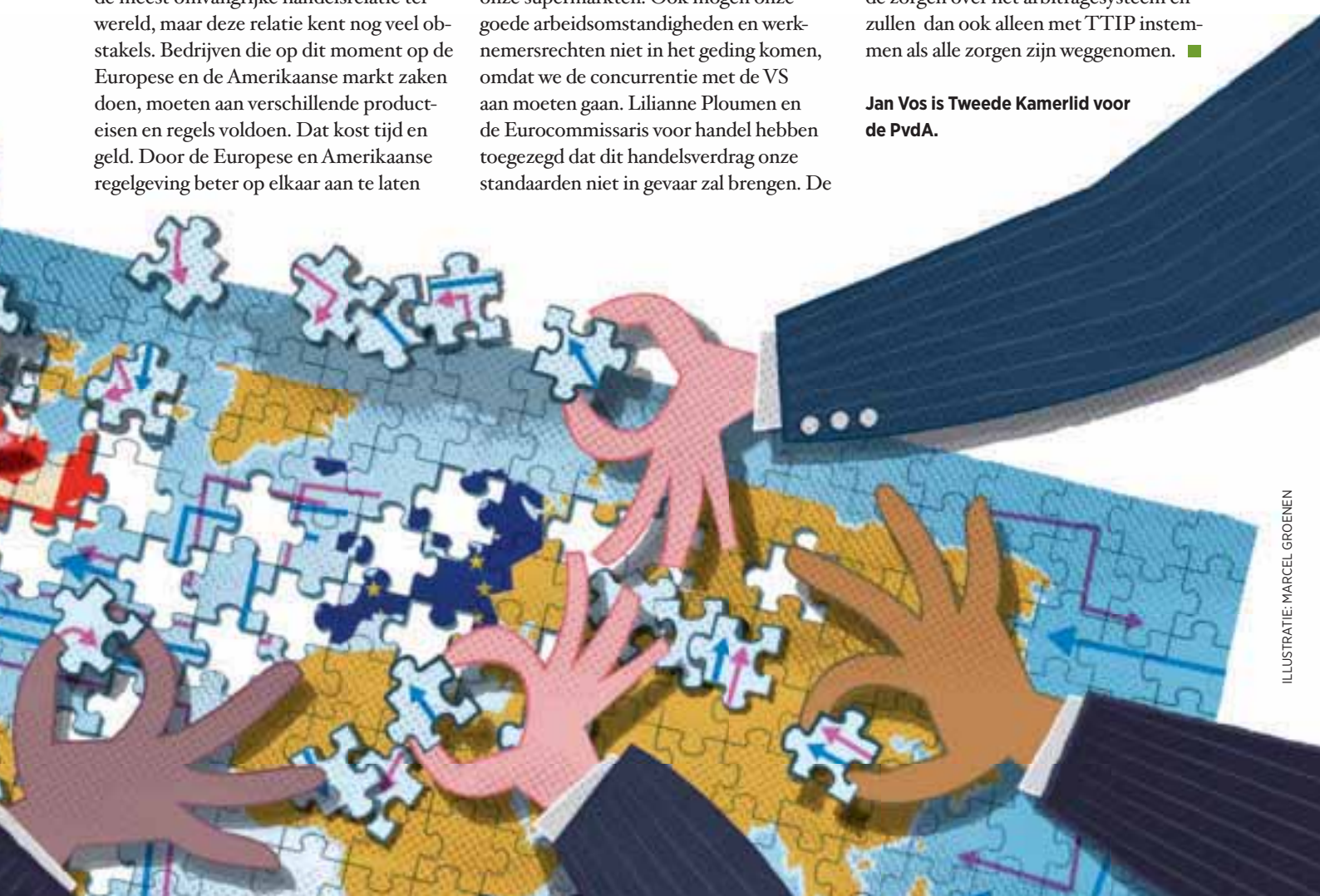
De wereldeconomie verandert snel. Opkomende economieën zoals Brazilië en India, maar ook China en Rusland, nemen een steeds groter gedeelte van de wereldhandel voor hun rekening. Dat bedreigt de positie van Nederland als handelsnatie en onze standaarden voor goede producten en eerlijk werk. Een vrijhandelsakkoord tussen de Europese Unie en Verenigde Staten kan helpen onze concurrentiepositie en standaarden te beschermen en zorgt voor economische groei in Nederland, zonder extra overheidsinvesteringen. Ik ben voorstander van een vrijhandelsakkoord tussen de EU en de VS, mits dit akkoord eerlijk is en niets afdoet aan onze standaarden voor fatsoenlijke producten en goed werk. Iedere dag wordt voor 2 miljard euro aan goederen en diensten gekocht en verkocht tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten. De EU en VS hebben daarmee de meest omvangrijke handelsrelatie ter wereld, maar deze relatie kent nog veel obstakels. Bedrijven die op dit moment op de Europese en de Amerikaanse markt zaken doen, moeten aan verschillende producteisen en regels voldoen. Dat kost tijd en geld. Door de Europese en Amerikaanse regelgeving beter op elkaar aan te laten

sluiten en importtarieven af te schaffen, kan de economie groeien zonder extra overheidsinvestering. Dat levert, volgens de Europese Commissie, ieder huishouden van vier personen 545 euro per jaar extra op. Samen vormen de VS en EU een groot machtsblok. Wanneer zij afspraken maken over milieubescherming, voedselveiligheid en arbeidsrechten, kunnen andere landen daar niet zomaar omheen. Door samen te werken met de VS heeft de EU daarom een goede startpositie om haar afspraken voor eerlijke handel en goed werk ook af te dwingen in de handel met andere landen. Dat vinden wij als Tweede Kamerfractie een belangrijk voordeel van dit verdrag. Maar ook wij hebben onze zorgen over een open markt. In de EU stellen we hoge eisen aan onze producten. Wij willen geen chloorkippen, genetisch gemodificeerd voedsel of hormoonvlees uit Amerika in onze supermarkten. Ook mogen onze goede arbeidsomstandigheden en werknemersrechten niet in het geding komen, omdat we de concurrentie met de VS aan moeten gaan. Lillianne Ploumen en de Eurocommissaris voor handel hebben toegezegd dat dit handelsverdrag onze standaarden niet in gevaar zal brengen. De

PvdA-Tweede Kamerfractie zal hen houden aan deze belofte. Zolang wij niet zeker zijn dat onze standaarden gerespecteerd worden, zullen wij niet instemmen met dit akkoord.

TTIP moet het makkelijker maken voor Europese bedrijven om investeringen te doen in de VS en andersom. In het verleden is het voorgekomen dat landen hun regelgeving aanpasten om buitenlandse investeerders te benadelen. Om dit te voorkomen heeft de Europese Commissie voorgesteld om Investor-State Dispute Settlement (ISDS), een arbitragemechanisme, in het verdrag op te nemen. ISDS is een onafhankelijk tribunaal waar buitenlandse investeerders een klacht in kunnen dienen als zij denken dat zij benadeeld worden. Het veiliger maken van investeren in het buitenland is goed, maar mag niet ten koste gaan van onze vrijheid om zelf nieuwe regelgeving in te voeren. Wij delen daarom de zorgen over het arbitragesysteem en zullen dan ook alleen met TTIP instemmen als alle zorgen zijn weggenomen. ■

Jan Vos is Tweede Kamerlid voor de PvdA.

De grote veranderingen op het wereldtoneel vragen om nieuwe antwoorden. Internationaal Secretaris Kirsten Meijer geeft een voorzet.

Foto Boy van Dijk

Idealen in een veranderende wereld

Het was een heftig jaar, waarin de buitenlandse spanningen soms heel erg dichtbij huis kwamen. Brandhaarden aan de randen van Europa met grote vluchtelingenstromen tot gevolg, het uitbreken van ebola en aanhoudende uitbuiting in fabrieken in lage lonenlanden zorgen voor onmenselijk leed waar we onze ogen niet voor kunnen sluiten. Wat betekent dit voor het buitenlands beleid van de PvdA?

In 2012 namen we als PvdA de resolutie 'Met het gezicht naar de wereld' aan, waarin een commissie onder leiding van Nico Schrijver de sociaaldemocratische visie op het buitenlands beleid uiteenzette. Veel van wat daar is geschreven is nog bruikbaar. Tegelijkertijd vragen verschuivingen op het wereldtoneel, conflicten in onze nabuurschap en de voortdurende race naar de bodem in internationale productieketens om nieuwe antwoorden. De afgelopen zomer heeft ons denk ik meer dan ooit doen beseffen dat er veel op het spel staat: 25 jaar na de val van de muur moet vrijheid in Europa en haar grensregio's nog steeds bevochten worden,

letterlijk en figuurlijk. Dat vraagt om een actievere opstelling en het centraal stellen van fundamentele waarden als vrijheid, democratie en mensenrechten. Concreet betekent dat bijvoorbeeld: eensgezinder optrekken in Europa met een gezamenlijke agenda voor vrede en veiligheid, samenwerken met progressieve krachten – of dat nu landen, bewegingen, organisaties of bedrijven zijn – en het zorgen voor een robuuste en samenhangende inzet van diplomatie, internationale samenwerking en defensie. Het betekent ook dat we vaker grenzen zullen moeten stellen en soms 'hardpower' zullen moeten gebruiken. Vanuit die optiek past zowel het instellen van sancties tegen Rusland als de inzet van Nederlandse F-16's in de strijd tegen IS(IS) in deze waarden gedreven koers.

Een ander voorbeeld is de strijd voor eerlijk werk, een van de kernwaarden van de sociaaldemocratie die we samen hebben vastgesteld in de Van Waarderesolutie. Het hebben van een veilige baan, waar je fatsoenlijk van kan rondkomen en waar je talenten tot hun recht komen is een van de bouwstenen voor een menswaardig

bestaan. Je hoeft alleen maar te denken aan de misstanden in de kledingfabrieken in Bangladesh of de kolenmijnen in Colombia om te beseffen dat hier een grote opdracht ligt voor de sociaaldemocratie. Dit constateren is niet vrijblijvend, zeker niet als je weet dat we verbonden zijn met deze misstanden door de T-shirts die we hier kopen en de kolen die we hier stoken. Ik zie dat onze politici deze opdracht serieus nemen, bijvoorbeeld door bedrijven aan te sporen hun verantwoordelijkheid te nemen, door steun voor internationaal vakbondswerk veilig te stellen of door het initiatief te nemen om de verkoop van producten van kinderarbeid te verbieden.

Mijn wens voor 2015 is dat we ons als partij met alles wat we in ons hebben blijven inzetten voor onze waarden. Het is de enige manier om een bijdrage te leveren aan een beter leven voor degenen die dat zo hard nodig hebben. Of dat nu de naaister in Bangladesh is, de homoactivist in Oeganda of het kind in door IS(IS) bezet gebied. Samen met andere progressieve krachten wereldwijd kunnen we het verschil maken.

Op 18 maart 2015 kunnen alle Nederlanders naar de stembus om hun keuze te bepalen voor de Provinciale Staten en Waterschappen. Indirect kiezen ze ook een nieuwe Eerste Kamer. Voor de PvdA is hun stem niet minder dan een stem voor de toekomst van Nederland.

Tekst Hans Spekman

Provinciale Staten en Waterschappen

De afgelopen maanden was er in de publiciteit nog niet veel van te merken, maar achter de schermen zijn onze vrijwilligers al druk in de weer met de verkiezingen voor de Provinciale Staten en Waterschappen. Het schrijven van verkiezingsprogramma's, bedenken van campagneplannen, ontwerpen en bestellen van materiaal, de lijsttrekker op de foto, het schrijven van een nieuw verkiezingsmagazine. De campagne teams komen met hun werk in een stroomversnelling, zo merkte ik afgelopen maand tijdens de campagne-academie met de 180 vrijwilligers uit de twaalf gewesten.

Voor mij werd daar duidelijk dat de verkiezingen beweging in de vereniging brengen. Voor de PvdA staat er immers veel op het spel. Niet alleen willen we zo groot mogelijk worden in de provincie (en het waterschap), maar daarmee ook zo groot mogelijk in de Senaat. Daarmee kiezen we voor de toekomst van Nederland.

AANPASSINGEN

De afgelopen jaren waren voor velen zwaar. Ouderen kregen minder pensioen, jongeren kwamen niet aan het werk, zzp'ers kregen minder opdrachten, werknemers verloren hun baan en ondernemers zagen hun omzet achteruitkachelen. Mede door dit kabinet hebben we in Nederland de weg naar boven weer gevonden.

Dankzij de moed van dit kabinet, met onze bewindspersonen en onze fracties in de Tweede en Eerste Kamer, zijn de broodnodige aanpassingen van onze verzorgingsstaat doorgevoerd. Denk aan het hypotheekstelsel dat straks weer is waar het toe dient: een steun voor mensen om een woning aan te schaffen en niet een riant subsidie voor de rijksten om nog grotere villa's te kunnen bewonen. Of de zorg: eindelijk wordt de zorg weer persoonlijk, kunnen mensen langer thuis blijven wonen en houden we zo de solidariteit in stand.

Mede dankzij dit kabinet vinden mensen weer een baan. Nog altijd zijn er te veel werklozen, maar het werkloosheidscijfer daalt gelukkig al maanden

op rij. De huizenmarkt trekt voorzichtig aan, een teken van het eerste economische herstel. En, belangrijker nog, degenen met een minimumloon of net erboven hebben het dankzij dit kabinet iets minder moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen.

IDEALEN DICHTERBIJ

Op 18 maart heeft de kiezer een keus: gaan we op die sociale en realistische koers verder? Gaan we verder met het ingezette beleid om daarmee onze ideale stapje voor stapje dichterbij te brengen? Gaan we door met onze inspanningen voor een land waar iedereen een goed leven kan leiden, waar mensen meer zekerheid hebben van goed werk, een vast contract en een fatsoenlijk salaris? Waar ouderen nu en in de toekomst goede en betaalbare zorg in de buurt krijgen? Waar we naar elkaar omkijken en niemand buitensluiten? In maart moet het wat mij betreft in de campagne gaan over deze vragen. Instabiliteit op het Binnenhof is het laatste wat we kunnen en willen hebben. Dat zorgt er alleen maar voor dat Nederland weer terugvalt in onzekerheid. En onzekerheid kunnen we in deze tijden allermindst gebruiken. Kijk naar het voorproefje van D66 en CDA dit najaar, door extra bezuinigingen te eisen op de zorg en de sociale zekerheid. Daarom vragen wij op 18 maart niet minder dan een stem voor een sterk en sociaal Nederland. ■

Campagne voor je via debatten, media, in gesprekken met mensen in de kroeg, in zaaltjes, op feestjes en vooral op straat. Hieronder een aantal feitjes over het materiaal dat onze vrijwilligers daarbij ondersteunt:

- 71.000 posters verdeeld over 12 gewesten
- 1,5 miljoen flyers
- 1 miljoen verkiezingsmagazines, voor iedere provincie op maat
- 600.000 rollen pepermunt
- 20.000 makelaarsborden
- Ontelbare rode rozen

Humanity House brengt de wereld dichtbij

De Partij van de Arbeid heeft eerlijk werk hoog in het vaandel staan. In een bijzondere reeks geven we pagina's weg aan organisaties die zich hiervoor inzetten. We ondersteunen hen van harte. In dit eerste deel: Humanity House. Tekst en beeld Humanity House

In hartje Den Haag, op loopafstand van het Centraal Station en het Binnenhof, zit het Humanity House. Een museum, expositieruimte, ontmoetingscentrum, filmhuis en horecagelegenheid ineen. 'Ja, we zijn verrassend veelzijdig,' lacht directeur Lisette Mattaar. 'Je kunt ons het beste omschrijven als een platform dat de wereld van ver weg dichtbij brengt door middel van tentoonstellingen, games, debatten en films. Wij vertellen het verhaal achter de ramp of het conflict. Of het nou gaat over de jihad of ebola, uitbuiting of kindhuwelijken, bij ons vind je de achtergronden bij het nieuws. *Alles over (on)menselijkheid* is dan ook onze slogan. Wij vinden dat iedereen recht heeft op een leven in vrede en veiligheid en we hopen onze bezoekers zo te inspireren dat ze daar een bijdrage aan gaan leveren.'

EERLIJKE MODE

Tot het eind van het jaar staat het Humanity House in het teken van eerlijke mode. Overal hangen foto's die de 'levenscyclus' van kleding in beeld brengen en op de tijdelijke expositie Fair Fashion Lab baan je je een weg door 600 tweedehands T-shirts. 'Hier laten een architect, wetenschapper, trendwatcher, modeontwerper en twee kunstenaars hun oplossingen zien voor de problemen in de kledingindustrie. Zo heeft Tinkebell uitgezocht of en hoe de kledingarbeiders in Bangladesh gered kunnen worden. En Arne Hendriksen vraagt bezoekers om een eenvoudige belofte te doen: vraag elke keer als je een kledingstuk koopt aan de verkoper waar dat kledingstuk vandaan komt en hoe het is gemaakt. Als we met z'n allen blijven vragen, zal er uiteindelijk iets veranderen, is zijn idee. Toen Lilianne Ploumen de ten-

toonstelling opende, heeft ze de belofte meteen ondertekend.'

ERVARINGSREIS

Aanleiding voor dit thema was de ramp in het Rana Plaza in Bangladesh, waarbij meer dan 1100 kledingarbeiders om het leven kwamen. 'Door de bezoekers te confronteren met hun eigen koopgedrag komt zo'n ramp tot leven. Precies wat de initiatiefnemers van het Humanity House, het Rode Kruis en de gemeente Den Haag voor ogen hadden toen we vier jaar geleden onze deuren openden. Daarom zijn we ook geen gewoon museum met een vaste collectie, maar bieden we een ervaringsreis. Bij ons kun je ervaren hoe het voelt om een vluchteling te zijn.' Inderdaad onderga je als bezoeker de angst, onzekerheid en het gevoel een nummer te zijn van iemand die hals over

Lisette Mattaar

kop zijn huis heeft moeten verlaten. Een beklemmende ervaring en daarom alleen geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar.

SAMENWERKING

Het Humanity House wordt geleid door een klein, enthousiast team dat volop samenwerkt met vaste en tijdelijke partners. 'Volgend jaar blikken we onder andere terug op de Arabische Lente en de val van Srebrenica. Het eerste doen we samen met World Press Photo die jongeren in de Arabische wereld heeft opgeleid tot fotograaf. En met het Joegoslaviëtribunaal en het NIOD zijn we bezig om een interactieve tentoonstelling te maken waarin je op de stoel van de rechter gaat zitten. Allemaal gebaseerd op echte casussen, dus hartstikke spannend.' Een organisatie die mensenrechten hoog in het vaandel heeft staan en misstanden elders aan de kaak

stelt, moet natuurlijk zelf ook goed voor haar medewerkers en bezoekers zorgen. 'Zeker!,' beaamt Mattaar. 'Daarom serveren we bijvoorbeeld alleen fair trade producten in ons café.'

Humanity House

Prinsegracht 8
2512 GA Den Haag
www.humanityhouse.org

De tentoonstelling *Fair Fashion Lab* is nog t/m 31 december te zien. Vanaf 25 januari 2015 is *Stories of Change* over de Arabische Lente te bezichtigen.

WERELDBURGERS

Bij de start in 2010 kreeg het Humanity House twee opdrachten mee: zorg dat jongeren meer betrokken raken bij humanitaire hulpverlening en breng professionals uit die sector bij elkaar. Dat lukt. 'Zo vindt op 12 februari bij ons de Humanitaire Top plaats over hulpverlening in noodsituaties. En de gemiddelde leeftijd van onze inmiddels 30.000 bezoekers per jaar is 24.' Vooral scholen weten het Humanity House te vinden. Het museum biedt dan ook een uitgebreid educatief programma voor alle niveaus. 'Bij ons leren scholieren en studenten de blik naar buiten te richten, meer open te staan voor vluchtelingen of begrip te hebben voor arbeiders die uitgebuit worden. Het lijkt er in Nederland vaak op dat wereldburgerschap niet meer belangrijk wordt gevonden. Nou, dat vinden wij wel. Wij creëren maar wat graag wereldburgers'

Op de bres tegen kindermisbruik

Hij zag met eigen ogen hoe meisjes in Azië uit bordelen werden gered, schreef hierover een boek en presenteerde een plan om door kinderen vervaardigde producten te verbieden in Nederland. Wat beweegt Tweede Kamerlid Roelof van Laar?

Tekst Niek Benedictus Foto De Beeldredactie

Aan de muur van zijn werkkamer, die uitkijkt op het Torentje, prijkt een panoramische foto van Saba. Dit jaar bezocht Van Laar, woordvoerder Ontwikkelingssamenwerking en Koninkrijksrelaties, Bonaire, St. Eustatius en Saba, die sinds 2010 bij Nederland horen. 'Daar ligt de kortste landingsbaan ter wereld,' zegt hij, wijzend naar de ingelijste plaat. Het groene eiland lijkt zo idyllisch, maar de armoede is hoog en de overheid is zo'n beetje de enige bron van inkomsten. Het aantal tienerzwangerschappen is tien keer hoger dan in hier in Nederland en dat wordt mede veroorzaakt door seksueel misbruik. In Caribisch Nederland leven 25.000 mensen. 'Als samenleving moeten we het toch kunnen opbrengen om de armoede daar uit te bannen. Daarom heb ik voorgesteld om kinderbijslag op de eilanden in te voeren.'

FREE A GIRL

Met zijn 33 jaar behoort Van Laar tot de jongste Kamerleden. Hij groeide op in Wijchen, onder de rook van Nijmegen. Al snel werd hij aangetrokken door het politieke werk. 'Het is belangrijk dat jongeren hun stem laten horen in de politiek. Mijn vader was VVD'er en zei dat als we allemaal weinig belasting betalen, iedereen het vanzelf beter krijgt. Dat heb ik lang geloofd. Door beginselprogramma's te vergelijken kwam ik erachter dat de PvdA een samenleving voorstaat waarin iedereen verbonden is, in plaats van dat iedereen voor zichzelf probeert zo rijk mogelijk te worden.'

Door het organiseren van uitwisselingen voor jongeren uit Europa en het Midden-Oosten kwam hij in aanraking met de internationale politiek. 'Ik leerde zo ECPAT kennen, een organisatie die zich verzet tegen kinderprostitutie.' Gesprekken met slachtoffers van jeugdprostitutie bewogen Van Laar ertoe om deze moderne vorm van slavernij te bestrijden. Hij stond mede aan de wieg van Free A Girl (voorheen Stop Kindermisbruik), een stichting die lokale partnerorganisaties helpt om minderjarige meisjes uit bordelen te halen. 'In India is het kindermisbruik het allerergst. De kinderen zitten opgesloten in bordelen, krijgen nauwelijks te eten, worden fysiek mishandeld en seksueel misbruikt. Alles wat een kind een kind maakt, wordt hun afgenomen. Dankzij het werk van bijvoorbeeld de Rescue Foundation worden meisjes uit die bordelen gehaald, opgevangen en waar mogelijk teruggebracht naar regio of land van herkomst.'

BOEK

Zijn ervaringen in landen als India, Nepal en Cambodja zijn te lezen in *Een meisje als Roopa*. Er was een oproep van Mark Broere, hoofdredacteur van het ontwikkelingsvakblad *Vice Versa*, voor nodig om Van Laar in de pen te doen klimmen. 'Broere verzocht mensen in de ontwikkelingssector op te schrijven wat ze allemaal meemaken. Ik dacht: wat ik in India heb gezien, dat ziet bijna niemand. De meisjes die ik heb gesproken, spreekt niemand. Je moet wel een bijzondere tic hebben om met de politie invallen te doen in buurten waar je niet welkom bent en vervolgens te spreken met zwaar getraumatiseerde meisjes. Het was het meer dan waard om deze verhalen op te schrijven.'

NOG VEEL TE VERBETEREN

Nederland speelt een voortrekkersrol op het gebied van seksuele rechten en gezondheid in ontwikkelingslanden. Desondanks is er nog genoeg ruimte voor verbetering, vindt Van Laar. 'Je moet ervoor zorgen dat de meisjes langer op school blijven en seksuele voorlichting krijgen. Dan beginnen ze later aan kinderen en krijgen ze ook minder kinderen.'

‘Wat ik in India heb gezien, ziet bijna niemand’

Zo kun je veel problemen voorkomen. En de kinderen moeten gevarieerde voeding krijgen, opdat hun ontwikkeling niet belemmerd wordt.

Vaccinaties zijn voor hen eveneens van levensbelang. Aan diarree gaan miljoenen kinderen dood, terwijl je vaccins hebt die echt werken. Ook een ziekte als ebola kennen we al veertig jaar. Nog steeds is er geen medicijn tegen, omdat de grote medicijnfabrikanten er niet in willen investeren. Dat zullen wij dus moeten doen.’

KINDERARBEID

Als het aan Van Laar ligt zou niet alleen kinderprostitutie van de aardbodem moeten verdwijnen, maar ook kinderarbeid. Uit recent onderzoek blijkt dat veel kleding die in Nederlandse winkels ligt, door kinderhanden vervaardigd is. ‘Ik vind het onbestaanbaar dat er nog steeds spinnerijen in Bangladesh zijn waar honderden meisjes gedwongen aan het werk worden gezet. Nu zijn er al mondiale richtlijnen die kinderarbeid verbieden. Veel bedrijven, ook in Nederland, sluiten hun ogen echter voor dwangarbeid. Meisjes van vijftien jaar zitten zestig uur per week opgesloten om te werken. Tegen uitgestelde betaling. Pas als ze er drie jaar hebben gewerkt, krijgen ze hun loon. Dat is hun bruidsschat, die hebben ze dan zogenaamd zelf verdiend. Ze worden dus afgepeigerd om zichzelf te laten uithuwelijken. En dat om onze kleding te maken. Ook juwelen en mobieltjes bevatten vaak mineralen die door kinderen uit de grond zijn gehaald.’ Door de verkoop van producten waar kinderarbeid aan te pas is gekomen, strafbaar te stellen, hoopt Van Laar een kettingreactie te veroorzaken. ‘Andere landen zullen onmiddellijk volgen, daar ben ik van overtuigd. Daarnaast hebben fabrikanten natuurlijk de plicht te zorgen voor de mensen die producten voor hen maken.’

DOVENGEMEENSCHAP

Hoewel het niet tot zijn portefeuille behoort, zet Van Laar zich ook in voor de dovengemeenschap in Nederland. ‘Ons land telt 15.000 doven. Ondanks dat velen van hen een goede opleiding hebben gevolgd, vinden ze moeilijk een baan. Werkgevers schrikken ervoor terug om doven of slechthorenden aan te nemen. Het is een onbekend fenomeen. Om die reden wil ik gebarentaal officieel erkend krijgen. Ik zou ook graag zien dat de partij wat doofvriendelijker wordt, bijvoorbeeld door het gebruik van gebarentaal op het congres en de politieke ledenraad.

Mijn doel is om de wereld eerlijker achter te laten, dan ik hem aangetroffen heb. En er is geen betere plek dan de Kamer om dat voor elkaar te krijgen. Maar iedereen kan de wereld eerlijker maken, bij welke organisatie je ook werkt.’ ■

Buitenlandse politiek lijkt niemand meer te beroeren; we houden ons liever bezig met binnenlandse zaken. Dat is weleens anders geweest, betoogt Berend-Jan van den Boomen.

Geschiedenis van een internationale partij

Het afgelopen jaar was roerig. Er waren veel internationale conflicten en brandhaarden, maar wij maakten ons vooral druk over kwesties als de kleur van zwarte Piet. Dat was in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw wel anders, toen vonden we buitenlandse politiek nog echt belangrijk. De Koude Oorlog zorgde voor allerlei spanningen, het Nederlandse lidmaatschap van de Navo raakte (in ieder geval binnen de PvdA) omstreden, de dictaturen in Zuid-Amerika en de rol van de VS daarbij gaven aanleiding tot veel commotie en de regering nodigde vluchtelingen uit - bijvoorbeeld uit Chili - om hier naar toe te komen, de oorlog in Vietnam veroorzaakte toenemende protesten, we hadden de Cuba-crisis, de kwestie over

Bij het verdelen van plaatsen in de diverse Kamercommissies was er een stevige belangstelling voor de commissie Buitenlandse Zaken

het al of niet erkennen van de DDR, de strijd tegen het apartheidregime in Zuid-Afrika, de Midden-Oosten-kwestie en de daaruit voortvloeiende eerste internationale terreuracties, kortom te veel om op te noemen. En deze kwesties beroerden indertijd grote groepen mensen in ons land, die daar vervolgens politiek vertaling aan gaven. Dat was ook binnen de PvdA goed te merken.

WOORDVOERDERSCHAP

Zo was er destijds bij het verdelen van plaatsen in de diverse Kamercommissies die aan de PvdA toekwamen en de daaraan gekoppelde woordvoerderschappen een stevige belangstelling voor de commissie Buitenlandse Zaken. Vooral vanwege het belang dat aan een woordvoerderschap in de buitenlandhoek werd toegekend. De verklaring daarvoor was voor de hand liggend. Woordvoerderschappen zijn er in soorten en maten. Het woordvoerderschap Visserij was indertijd bij onze fractie aanzienlijk minder 'waard' dan het woordvoerderschap Kruisraketten. De woordvoerder Visserij kon meestal slechts één keer per jaar in de plenaire vergadering van de Kamer wat zeggen over zijn onderwerp en dan nog niet al te veel, want visserij hoorde bij landbouw en daar hadden we weer een

andere woordvoerder voor. Nee, dan de woordvoerder Kruisraketten. Die kon in een bepaalde periode wel maandelijks rekenen op een fikse debat. En niet alleen in de kamer was hij gevraagd. Ook daarbuiten: op demonstraties, debatavonden en bij de media. En als hij het ook maar een beetje goed deed, rees zijn ster. In ieder geval was hij bijna honderd procent verzekerd van herverkiezing. En wie weet zat er meer in. Als de PvdA ging regeren, dan waren er ministers en staatssecretarissen nodig. En daarvoor worden vaak mensen uitverkoren, die bewezen hebben goede politici te zijn.

BUITENLANDCOMMISSIE

Omgekeerd werkte het ook. De beste, meest politieke leden van de fractie eisten stevast de meest in het oog springende woordvoerderschappen op. En die lagen op buitenlands politiek terrein. In de tijd dat ik bij de PvdA-fractie werkte, toen het buitenland dossier in de Nederlandse politiek extreem belangrijk was, zaten in de buitenlandcommissies van de PvdA-fractie onder anderen Max van der Stoel (ex-minister en later weer minister), Jan Pronk (idem), Relus ter Beek (later minister), Klaas de Vries (later minister), Marcel van Dam (ex-staatssecretaris en later minister),

Jan Pronk

Klaas de Vries

Maarten van Traa

Marcel van Dam

Max van der Stoel

Beeld: Fotocollectie Nationaal Archief/Anefo (Marcel Antonisse, Rob Bogaerts, Rob Croes, Hans Peters, Koen Suyk, Bert Verhoeff) en Collectie SPAARNESTAD PHOTO/NA/Anefo (Marcel Antonisse, Rob Croes, Hans van Dijk).

Ed van Thijn

Eveline Herfkens

Harry van den Bergh

Henk Knol

Henk Vredeling

Ed van Thijn (ex-fractievoorzitter, later burgemeester van Amsterdam en minister), Schelto Patijn (later burgemeester van Amsterdam), Wim Meijer (ex-staatssecretaris, later fractievoorzitter), Piet Dankert (later staatssecretaris), Eveline Herfkens (later minister) en Maarten van Traa (die als hij niet tragisch was verongelukt, zeker minister zou zijn geworden). En dan noem ik niet eens de groep minder bekende Kamerleden als Harry van den Bergh, die ooit een aanzienlijk bedrag voor de partij van Felipe González illegaal over de Spaanse grens bracht, Henk Knol met zijn passie voor de Surinaamse democratie, Wijnie Jabaaij met haar acties voor internationale solidariteit met vrouwen.

PRESTIGIEUS

Er was en is nog een andere indicatie voor het prestige van de buitenlandse politiek. Als een premier na te zijn afgetreden toch nog eens bestuurder wordt, dan wordt hij meestal minister van Buitenlandse Zaken zoals de Franse ex-premier Laurent Fabius momenteel bewijst. Nooit iets anders, behalve in Nederland. Daar wordt een ex-premier of ex-vicepremier nog wel eens commissaris van de Koning(in). Zo zie je maar hoe prestigieus buitenlandse politiek bij ons is.

LEVENDIG DEBAT

Herhaaldelijk ook botste de partij of het partijbestuur met de fractie op een of ander punt van buitenlands beleid. En dan ging het er hard aan toe. Dat werd overigens niet gezien als een zwakte aan onze kant, ook niet door de commentatoren buiten de PvdA. Integendeel, het bewees – zo was de communis opinio – dat er in de PvdA een levendig debat plaatsvond en dat de emoties in de maatschappij vooral bij ons hun uitdrukking vonden. De PvdA werd er groot mee. Zo was de door het kabinet Den Uyl voorgenomen aanschaf van de F-16 zeer omstreden in de partij. Zozeer dat op het congres een motie werd aangenomen die zich tegen deze aanschaf uitsprak. Maar daarvoor ging het kabinet niet overstag. PvdA-minister Vredeling kwam met de beroemde uitspraak: ‘Congressen kopen geen straaljagers’ en bestelde het toestel toch. En dat kwam de partij niet op een electorale afstraffing te staan: de verkiezingen na het kabinet Den Uyl leverden de PvdA de grootste zege ooit (53 zetels) op. Geen tweede kabinet Den Uyl, maar ook geen verlies van kiezers. Henk Vredeling was – zo bleek later nog eens duidelijk – ook op andere dossiers een behoorlijk eigenzinnige bestuurder. Geruime tijd na zijn overlijden bleek dat

hij als minister van Defensie tijdens de Jom Kippoeroorlog de aanvankelijk in het nauw gebrachte Israëli's oorlogsmaterieel heeft geleverd dat in het geheim naar Israël werd gezonden. Zelfs minister-president Den Uyl werd door hem daarover niet geïnformeerd, wat staatsrechtelijk uitermate dubieus was.

Het antwoord op de vraag hoe het komt dat de belangstelling voor buitenlandse politiek relatief zo gering is, terwijl er toch bepaald geen einde is gekomen aan de geschiedenis en de halve wereld in brand lijkt te staan, valt buiten de reikwijdte van deze rubriek. Er is voor die ontwikkeling wel een verklaring, maar die is gecompliceerd en echt zeker ben ik ook niet van die verklaring. Hier in deze rubriek wordt vooral teruggekeken. En als je dat doet, dan zie je dat vroeger het buitenland belangrijker was dan nu. En dat is vreemd, want in een tijdperk van bijna ongelimiteerde internationalisering lijkt het wel alsof we onze eigen achtertuin belangrijker vinden dan de brand bij de burens. ■

Berend-Jan van den Boomen werkte van 1973 tot 1990 voor de Kamerfractie, van 1990-2002 was hij directeur van de Alfred Mozer Stichting.

Piet Dankert

Relus ter Beek

Schelto Patijn

Wijnie Jabaaij

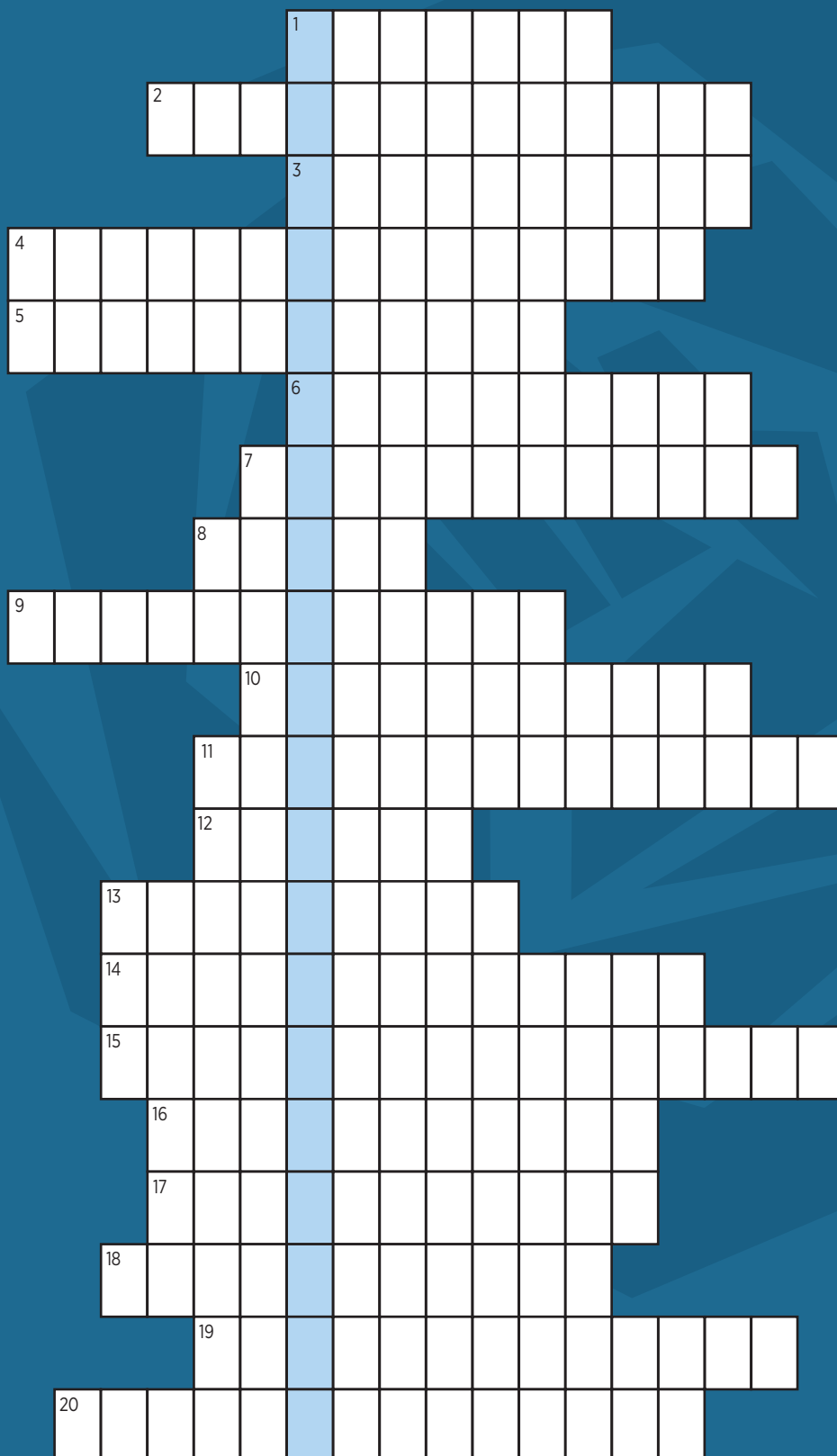

Wim Meijer

PvdA puzzel

In een internationaal getinte *Rood* mag een puzzel over het roemruchte verleden van de partij en de rest van de wereld niet ontbreken.

Vul hieronder de juiste antwoorden in. De oplossing van de puzzel vindt u in de lichtblauwe blokjes van boven naar beneden. Stuur de oplossing naar rood@pvda.nl of per post naar Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam, tav puzzel rood. Onder de goede inzenders verloten we een rondleiding in het Europees Parlement en een ontmoeting met een van onze Europarlementariërs.

1. Er is veel te doen geweest over de naam van dit land, ook wel bekend als Birma.
2. Maar liefst 3,7 miljoen handtekeningen werden overhandigd aan premier Lubbers, tegen plaatsing van deze wapens in Nederland.
3. Een van de minst democratische landen ter wereld
4. Voormalig PvdA-minister Buitenlandse Zaken, momenteel lid van de Europese Commissie
5. Tot 1953 dictator Rusland
6. Bepaalden tot 11 september 2001 de skyline van New York
7. Oud PvdA-politicus uit Drenthe. Speelde belangrijke rol bij debatten over het Zuid-Afrikaanse apartheidsregime en kernwapens
8. Land in Afrika, voor een aanzienlijk deel in handen van IS(IS)
9. 43e president van de Verenigde Staten
10. Term voor hervormingspolitiek van Gorbatsjov
11. Staat dit jaar in teken van meisjes en vrouwen die slachtoffer zijn van seksueel geweld in conflictgebieden
12. Naam van de atoombom die viel op Nagasaki
13. Publieksevenement in Nederland over Afrika en internationale samenwerking
14. Charismatische anti-apartheidsstrijder
15. Ondertekend in 2000, zouden in 2015 gehaald moeten zijn
16. Enorme verdedigingslinie, een van de zeven wereldwonderen
17. Volgens sommigen veroorzaakt Poetin een nieuwe ...
18. Vormde het decor van een mislukte invasie van de Amerikanen
19. Onlangs werd de 25e verjaardag van de val hiervan gevierd
20. Bleek helaas geen voorbode van een zomer

Democratie onder druk

Als jonge man was ik een aantal jaren verbonden aan het toenmalige Koos Vorrink Instituut, dat zich in brede zin bezig hield met vraagstukken van de buitenlandse politiek. Ik was onder meer secretaris van de EEG-commissie, waar belangrijke partijgenoten als Sicco Mansholt, Gerard Nederhorst, Schelto Patijn zich regelmatig bogen over het vraagstuk van de onvoldoende democratische instituten in de EEG. Vooral de positie van het Europees Parlement speelde een grote rol in het debat. Het parlement vertegenwoordigde onvoldoende de Europese volkeren en had onvoldoende democratische controle op de instituten van de Europese Gemeenschap. Met hun boek *Problems of Representative Democracy in Europe* treden Wiersma en zijn collega-schrijvers in de traditie van deze toenmalige leiders en denkers van de PvdA door op een gedegen wijze het debat aan te gaan over de stand van zaken in de Europese democratie en de democratie in een aantal Europese lidstaten. Vooral de Oost-Europese landen die pas vrij recent zijn toegetreden tot de EU. Wiersma moet geprezen worden, niet alleen vanwege het inzichtelijk maken van zijn kennis die hij ontleende aan een langdurig lidmaatschap van het Europees Parlement, maar ook voor het feit dat hij na zijn lidmaatschap actief bleef in gezelschappen die zich ten doel stelden de ontwikkeling van de Europese democratieën nauwlettend te volgen. Ook de geachte Euroscepticus René Cuperus, met wie ik het vrijwel nooit eens ben, heeft een belangrijke bijdrage geleverd in dit boek. Bij zo veel essays en bij zo veel verschillende opinies is het niet eenvoudig een rode lijn aan te geven. Ik meen dat de eerste rode lijn het gebrekkige functioneren van veel democratieën in Europa is, vooral die aan de ran-

den van Europa, waar het politieke systeem niet beantwoordt aan de verwachtingen van kiezers. Forse aantallen kiezers wendden zich dientengevolge af van de traditionele grote partijen en zoeken hun heil in allerlei *fringe*-partijen aan de linker- en rechterkant van het politieke spectrum. Gevolg: stabiliteit en bestuurbaarheid worden nog meer bedreigd. De tweede rode lijn was en is de verwachting dat op het Europese niveau de manco's van het nationale niveau gecompenseerd zouden worden met de noodzakelijke maatregelen om de nationale tekortkomingen te compenseren. Tal van auteurs wijzen op het feit dat ook de Europese democratie onder druk is komen te staan en dat dit zelfs geldt voor het ideaal van de Europese eenheid. Het gevolg zou zijn, en ik onderschrijf die opvatting, dat op beide niveaus, het Europese en nationale niveau, de representatieve democratie aan forse slijtage onderhevig is. Dat wil dus zeggen, te veel crises op te veel plaatsen. Het boek is een mooie bijdrage aan analyse en debat. Ik hoop dat alle PvdA'ers, die zich interesseren voor het wezenlijke vraagstuk van onze democratie, het boek lezen.

Harry J. van den Bergh, voormalig Internationaal Secretaris, voormalig lid van de Tweede Kamer en de Raad van Europa.

***Problems of Representative Democracy in Europe*, Wiersma, Stetter & Schublach (Eds.), uitgeverij Van Lennep, ISBN 9789461643148. € 19,90**

WINT

Rood mag vijf exemplaren verloten van 'Problems of Representative Democracy in Europe'. Stuur om kans te maken voor 5 januari een mail naar rood@pvda.nl o.v.v. boek Jan Marinus Wiersma of stuur een kaartje naar Redactie Rood, Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam. De winnaars ontvangen het boek per post in de week van maandag 5 januari.

rood

Ledenblad van de Partij van de Arbeid
11e jaargang - nr 2 • december 2014

COLOFON

Rood is het positief/kritische ledenblad van de Partij van de Arbeid waarin leden van de partij centraal staan. Leden worden van harte uitgenodigd te reageren op de inhoud van *Rood* en de redactie van ideeën, suggesties of kopij te voorzien. *Rood* verschijnt vier maal per jaar en wordt gratis verspreid onder de leden van de PvdA in een oplage van 55.000 exemplaren. Niet-leden kunnen een abonnement aanvragen via de ledenadministratie (ledenadministratie@pvda.nl of 020-5512155). *Rood* verschijnt ook in gesproken vorm voor mensen met een lees-handicap. Info: Dedicon. www.dedicon.nl

Partij van de Arbeid
Herengracht 54 / Postbus 1310
1000 BH Amsterdam
020-5512155 (lokaal tarief) / www.pvda.nl

Redactieadres:
Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam
rood@pvda.nl

Redactie: Michiel Reijnen en Jurjen Fedde Wiersma (samenstelling en eindredactie), Jan Schuurman Hess

Eindredactie: Roselie Kommers

Art direction en vormgeving:
Paul C. Pollmann, Amsterdam

Medewerkers aan dit nummer:
Niek Benedictus, Harry van den Bergh, Berend-Jan van den Boomen, Gert Hage, Thomas Hendriks, Humanity House, Nienke Izelaar, Frederieke Jongbloed, Bart de Koning, Kirsten Meijer, Pim Paulusma, Diederik Samsom (column), Hans Spekman (column), Johan Vogels.

Fotografie: De Beeldredactie, Boy van Dijk, Hollandse Hoogte, Marcel Groenen (illustratie), Rebke Klokke, Tessa Posthuma de Boer, Roos Trommelen.

Lithografie en drukwerk:
MediaCenter Rotterdam

Rood verschijnt onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur.

Overname van (delen van) artikelen, foto's of illustraties alleen na uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

ISSN 1574-2733

FOTO TESSA POSTHUMA DE BOER

Onze buitenlandpolitiek

De zomer van 2014 heeft Nederland voor altijd veranderd. De ramp met de MH17 raakte ons land diep in het hart.

Het leed dat werd veroorzaakt bij alle nabestaanden, is nog dagelijks voelbaar en zal voor altijd een diepe kras op de ziel van ons land betekenen. Die kras werd enigszins verzacht door de manier waarop Nederland de slachtoffers herdacht. De wijze waarop ons land samen kwam op de dag van nationale rouw maakte diepe indruk. Op mij, op Nederland en ver daarbuiten. Dit prachtige eerbetoon gaf de slachtoffers en hun nabestaanden hun waardigheid terug.

De zomer van 2014 was verdrietig. En maakte duidelijk dat de wereld onvriendelijker is geworden. En onveiliger. Ver weg kwam opeens heel dichtbij. Totaal verschillende conflicten in Oekraïne, Gaza en Irak/Syrië drukten ons met de neus op dezelfde realiteit. Onze waarden van vrede en vrijheid worden niet overal gedeeld en komen steeds zwaarder onder

druk te staan. Net nu Nederland de weg omhoog heeft ingezet, nemen de ontwikkelingen in de wereld opnieuw een onverwachte wending. Dat zijn geen eenmalige gebeurtenissen. De oplopende geopolitieke onrust, de botsing van onze waarden van rechtvaardigheid en vooruitgang met die van geweld, (religieuze) onderdrukking en reactionaire idealen, de schaarser wordende energievoorraden; het zijn lange-termijn-ontwikkelingen die nu in een stroomversnelling zijn beland. De complexiteit van de problemen aan onze grenzen dwingen ons om keuzes te maken. Om stelling te nemen in onze buitenlandpolitiek. We zullen de samenwerking moeten versterken binnen de EU en met landen en groepen die dezelfde kernwaarden aanhangen als wij. Nu de wereld van chaos groter wordt en dichterbij komt, moet het uitbreiden en versterken van de 'wereld van orde' de belangrijkste ambitie zijn. Zowel uit idealisme - we gunnen iedereen vrijheid, respect voor mensenrechten, een eerlijke kans in het leven - als uit eigen belang. Deze opdracht

is in zeer goede handen bij onze nieuwe minister Bert Koenders.

We zullen ons moeten realiseren dat het veiligstellen van de essentiële waarden van de sociaaldemocratie telkens opnieuw veroverd moeten worden. Niet alleen in eigen land, maar juist in een wereld die sneller verandert dan de bestaande afspraken kunnen bijbenen. We staan voor nieuwe opgaven. Terwijl de vorige nog maar nauwelijks van een antwoord waren voorzien. Onze partij, onze fractie en dit kabinet mogen de fragiele vooruitgang in ons eigen land nu niet laten wegspoelen door onlusten elders. Ik ben ervan overtuigd dat we daar samen in zullen slagen.

Diederik Samsom

PvdA
Nederland Sterker & Socialer